

Универзитет у Београду

Филозофски факултет

Одељење за историју

ЗАВРШНИ ДИПЛОМСКИ РАД

**Досељавање представника Хипи покрета у Гоу
у мемоарској литератури**

Ментор:

др Дубравка Стојановић, ред. проф.

Студент:

Тамара Видовић, ИС12/102

Београд, септембар 2019.

САДРЖАЈ:

Предговор	2
Увод	4
Зашто Исток и како до тамо стићи?	7
▪ Утицај источњачких учења	7
▪ Битлси у Индији	9
▪ Систематизација података о хипицима	10
▪ Пут хипика	11
▪ Превоз	14
▪ Сналажљивост и дух заједништва	15
▪ Непредвиђене ситуације на путовању- случајност или незнање?	19
▪ Зашто баш Гоа	20
Хипици у Гои- Успон и суноврат	21
▪ Гоа	21
▪ Осмопрсти Еди	23
▪ Гоа- Први утисци	24
▪ Где живети	26
▪ Реакције локалаца	28
▪ Одакле нерадницима новац	30
▪ Свакодневица у рају	32
▪ Међусобни односи	35
▪ Здравствено стање	36
▪ Од марихуане до хероина	37
▪ Крај пута	38
▪ Нови музички правац	40
▪ Развој туризма	40
▪ Гоа данас	41
▪ Where have all the flowers gone	42
Закључак	44
Библиографија	48
Додатак	50

Предговор

Хипи покрет је био друштвени феномен који је уздрмао стубове западног друштва у двадесетом веку. Тражећи излаз из капиталистичког друштва, многи припадници покрета, сматрали су да је решење лежало у неким другим, удаљеним, крајевима планете. Кренули су на трансконтинентално пропутовање ка Индији. Тамо су, у савезној држави Гои, покренули талас дешавања који је ову до тада, мало познату област, ставио на светску позорницу. Овај феномен често се занемарује при истраживању друштвене историје. Ова заједница веома је хетерогена у многим својим аспектима и стога посве тешка за систематичније истраживање. Са друге стране, јасно одбацивање устаљених друштвених норми, довело је и до тога да се конзервативно друштво просто и не жели бавити овом тематиком, осим можда, када има прилику да изнесе негативне чињенице о овој заједници. Ипак, ваљало би поставити неке опште црте њеног развоја, као једне битне друштвене појаве из наше недавне прошлости.

Овај рад ставља нагласак на одређени елемент самог покрета, а то је, рекло би се стихијско и непланско, насељавање *хипика* у Гои. Зашто је хиљаде људи са запада кренуло крајем шездесетих и почетком седамдесетих пут истока? Којим превозним средствима су до тамо стизали? Колико су остајали? Чиме су се тамо бавили? Какав им је тамо био живот? Како је на њихов долазак реаговало локално становништво?

О хипицима у Гои највише су писали сами хипици. Иза њих је остало неколико мемоара. Овај рад ће бити мој покушај да обликујем њихове приче у једну смислену целину. Њихов слободарски начин живљења осликао се и у слободном начињу приповедања. Без длаке на језику, писали су о стварима које су чинили, стварима које нису лако прихватљиве у друштву у коме живимо, друштву из ког су они покушали да побегну. Дела која су за собом оставили, не носе егзактне податке попут тачног броја досељеника са Запада, броја мушкараца или жена међу њима, итд. Њихови мемоари говоре о њиховим животним искуствима и кроз анализу тога потрудићу се да креирам општу слику живота на песковитим плажама западне обале Индије.

Двадесети и двадесет и први век јесу и посве дигитализовано доба, те је сачувано и доста видео записа који су од велике помоћи за расветљавање ове теме. Иако су главни извор за израду рада били мемоари, и видео и звучни записе сам такође искористила, зарад што свеобухватнијег приказа хипи заједнице у која се развила у Гои. Веома су били добродошли и документарци на које сам наишла приликом сакупљања материјала. Свакако, интернет база података била је од велике користи при изради овог рада.

Мемоари које су ови отпадници из друштва оставили за собом, поред тога што не износе егзактне, статистичке податке, потребне за јаснију анализу, имају још један недостатак. Мемоарска литература, нажалост, не обухвата све представнике хипи покрета у Гои, а вероватно не обухвата ни све догађаје који су се тамо одиграли. Дела која су оставили за собом највише се баве експлицитнијим темама из њихових живота, док доста занемарују елементе мирне свакодневице. Пажљивијом анализом могу се, ипак, изнети неки општи закључци о животу хипика у Гои. Згодна случајност је да су две посве различите особе за собом оставиле своје мемоаре, што доста олакшава склапање слике о животу у Гои. Осим тога, Осмопрсти Еди пише о догађајима пре прве половине седамдесетих година, А Клио Одзер баш од тог периода и почиње да пише. Баш ту, на размеђи њихових мемоара, средином седамдесетих десиле су се велике промене, које су и довеле до одумирања хипи идеје у Гои. Овај рад обухвата период од касних шездесетих до касних седамдесетих, а осврће се и на период после тога, односно на тековине које су остале иза ове друштвене појаве.

Увод

Шездесете године донеле су најмлађег до тада изабраног председника САД- а, првог човека у свемиру, чувени "*Ја имам сан*", говор и Тет офанзиву у Вијетнамском рату. Шездесете су донеле и Вудсток, Боба Дилана и Битлсе. Шездесете су биле године контраста.

Док су се у свету свуда рађале кризе, друштво је упловио у доба изобиља и просперитета. Домови се пуне кухињским апаратима, дневне и спаваће собе телевизорима у боји. Из дана у дан настаје све више аутомобила, а дворишта се уредно одржавају новим, електричним косилицама. Док жене редовно иду код фризера под "*хаубу*", а мушкарци поносно показују скупе сатове, тинејџери проводе дане и ноћи причајући на телефон. Развија се и друштво само по себи. Формирају се нове заједнице, рађају се нове идеје, ослобађају се многе вековне стеге. За своја права боре се црнци, жене, хомосексуалци. Све гласнији постају и млади. Све гласнији и слободнији у свом изражавању. Противе се конформистичком друштву које запада у апатију. У атмосфери неспокојства ствара се, пре свега у САД-у, *контракултура*, заједница младих, пре свега студената, као и групе интелектуалаца, чије речи упијају. Контракултура се најопштије може поделити у две целине, групацију која се окреће политичкој борби, којом се овде нећемо много бавити и *хипи* струју, чија је оријентација била, пре свега, на идеалистичкој идеји живота.

Група интелектуалаца, писаца и уметника одбацила је друштво у којем је већина ушушкано уживала. Они су веровали да су Американци постали добровољни затвореници начина живота који су практиковали. Ова група је постала позната као *Бит генерација*. Себе су дефинисали кроз своју уметност и свој рад, који је често глорификовао путовања, неконформизам и спонтаност. Настанак појма *Бит* повезује се са писцем Џеком Керуаком. Кераук, писац Вилијем Бароуз и поета Ален Гинзберг постали су најпознатије фигуре времена. Као и многи други попут њих, путовали су широм земље и окупљали се у баровима и цез клубовима, од Сан Франциска до Њу Јорка. Међусобно су размењивали идеје, експериментисали са опијатима и

алтернативним начинима живљења. Гинзбергова епска поема "Урлик" из 1957. године, Вилијамов роман *Голи ручак* из 1959. и Керуаково дело *"На путу"* (објављено 1957.), постали су амерички књижевни класици, али у време објављивања, критика конзервативног друштва била је углавном неповољна. Писања Керуака и Гинзберга утицала су на младе музичаре, попут Боба Дилана и Џона Ленона, а и на писце, попут Кена Кизија и Хантера Томпсона. Дела *Бит* генерације директно су утицала на генерације младих које је морио ушушкани живот њихових родитеља. Млађа генерација желела је промене.¹

Кен Кизи је у једном периоду свог живота радио у болници за ментално оболеле у Калифорнији. То му је послужило при писању његовог најпознатијег дела *"Лет изнад кукавичјег гнезда"*. Док је радио у болници Кизи се добровољно пријавио да буде подвргнут експерименталном истраживању са психоделицима, између осталог, ЛСД-ом. Кизи је касније око себе окупио групу људи са којима је конзумирао ЛСД и путовао шареним аутобусом широм земље. Постали су познати као *"Merry Pranksters"*.²

Већ од раних педесетих Њу Јорк губи значај међу бит песницима. Нова фаза покрета отпочела је у Сан Франциску. У кварту Хејт-Ешбери, родио се хипи покрет. Био је то дом за оне који су тражили слободну љубав, добру музику и јефтине опијате. У *"Golden Gate"* парку свирали су бесплатне концерте *The Grateful Dead, Janis Joplin, Jefferson Airplane*. Овде се 1967. одржало чувено *"Лето љубави"*.³ Година хипика почела је са *"Human Be-In"* хепенингом 14. јануара, а завршницу је доживела 6. октобром, *"The Death of the Hippie"*.⁴ Популарност коју је Хејт доживео, довела је и до његовог суноврата. Пренасељеност, лоша хигијена кварта, превелика употреба опијата, рађање насиља, превагнули су над почетном идејом о заједници пуној једнакости и љубави. Хипи покрет тада није нестао, само је овај квартал изгубио своју позицију

¹ Richard Brownell, *American Counterculture of the 1960s (World History)*, Lucent Books 2011, странице 9-11

² Richard Brownell, *American Counterculture of the 1960s (World History)*, Lucent Books 2011., страница 30

³ <https://www.sftourismtips.com/haight-and-ashbury.html> датум последњег приступа сајту 20. 9.2019.

⁴ Sharon Monteith - *American Culture in the 1960s (Twentieth-Century American Culture)*, -Edinburgh University Press (2008), странице 174-175

центра покрета. Многи се повлаче из покрета, многи се повлаче у својеврсне заједнице на селу, а многи свој спас проналазе у путовању.

Хипици се, дакле, појављују шездесетих година прошлог века. Порекло појма потиче од речи *hip*, што се може превести као "свестан, пробуђен". Једна од теорија ко је хипицима дао име, је да су то били Битници. Они су, након досељавања у Сан Франциско, своје младе следбенике са универзитета, почели називати хипицима. Хипици су сами себе називали *фриковима*.⁵ Хипици верују у ненасиље, љубав и заједницу, често се окупљајући у такозване *комуне*. У комунама се све делило, власништво, задужења, а често и партнери. Лако их је било разликовати од остатка друштва, њихове дуге косе и шарена одећа искакале су из опште слике друштва.⁶ Својим понашањем слали су поруку да одбацују друштвене норме на којима је друштво почивало. Креирали су ново друштво у коме су превагу односиле равноправност, слобода и пацифизам. Креирали су друштво без сталежа. Њихов проблем је што нису били издржљиви у својим идејама. Многи су се после летњих протеста и окупљања, на јесен враћали својим уобичајеним животним активностима. Постојали су и они који су Кизијево путовање преко целе Америке у шареном аутобусу видели као изазов да и они ураде нешто слично. Почела је ера масовних путовања хипика по целом свету. Многе је пут одвео у Гоу.

⁵ <http://www.hippiedictionary.com/excerpts.html> датум последњег приступа сајту 20. 9.2019.

⁶ Richard Brownell, *American Counterculture of the 1960s (World History)*, Lucent Books 2011., страница 44

ЗАШТО ИСТОК И КАКО ДО ТАМО СТИЋИ

Пре него што стигнемо до самог живота у Гои, важно је позабавити се свим оним елементима који су до тога и довели. Није се идеја о Индији и Гои родила сама од себе. Био је то процес индокринације једне идеје међу омладину са Запада.

Утицај источњачких учења

Индијска богата филозофска и религијска историја служила је као извор инспирације за интелектуалце на Западу. За оне заинтересоване за самоспознају и личну трансформацију, Индија је одисала чистом духовношћу. Оно друго што је многе привлачило Истоку било је доступност и ниска цена канабиса и хашиша.⁷

Потреба за мистичним и магичним појавама била је обележје послератне културе младих још од времена Битника. Хиндуизам Алана Гинзберга је, у најмању руку, Одисеја савременог духа која је младог јеврејског песника одвела на обале Ганга.⁸ Варанаси, на реци Ганг, најсветији је град свих Хиндуса. Овде је 1962. године дошао Гинзберг и ту провео две године. Овде је истраживао своју страст према Истоку. Затим се вратио на Запад, проповедајући. Индију је називао обећаном земљом. Као хиндуистички гуру и икона контракултуре, доминирао је покретом који је преобликовао западну свест. Млади фрикови били су пратиоци сваког његовог корака, тапкајући за њим у потрази за просветљењем.⁹ (Слика 1) Ваљало би истакнути и значај Алана Ватса. До 1950. године издао је већ 7 књига на тему Зена и мистичних религија. Ватс је путем телевизијских емисија, књига и приватних предавања постао главни популаризатор Зена у Америци. Уложио је најодлучније напоре да преведе увиде Зена и Таоизма у језик западне науке и психологије.¹⁰

⁷ Arun Saldanha, *Psychedelic White Goa Trance and the Viscosity of Race*, Univ Of Minnesota Press 2007, странице 28-29

⁸ Theodore Roszak, *The Making of a Counter Culture: Reflections on the Technocratic Society and Its Youthful Opposition*, University of California Press, 1995, странице 125, 137-138

⁹ Rory MacLean, *Magic Bus: On the Hippie Trail from Istanbul to India*, Penguin, 2007, странице 201-203

¹⁰ Theodore Roszak, *The Making of a Counter Culture: Reflections on the Technocratic Society and Its Youthful Opposition*, University of California Press, 1995, странице 131-132

Источњачка учења давала су и много више слободе када је секс у питању. И у том смислу може се сагледавати путовање младих на Исток. Нови оријентализам је и најупечатљивији кроз његову изразиту сексипилност. Ако је било шта Керуака и његове колеге посебно привлачно то је било богатство еротике коју је источњачка религија са собом донела кроз *Камасутру* и тантричке традиције.¹¹

Међу фигурама које су највише промовисале психеделична искуства, Тимоти Лири је онај који је био најзначајни. Иако је био пионир психеделичних истраживања још од раних шездесетих, постао је опште познат тек када је отпуштен са Харварда 1963. и два пута кривично гоњен због наркотика. Успео је да психоделичну фасцинацију млађе генерације уклопи у религијски контекст. Конзумирање ЛСД-а претворио је у ритуалне обреде. Научио је младе да, негде иза забрањеног искуства, стоје богате и егзотичне религиозне традиције, које конзервативно друштво не разуме.¹² Америчка влада је са друге стране 1966. године ставила ЛСД ван закона.¹³ Ричард Алберт био је Лиријев колега са Харварда. У Индију је први пут отишао 1967. године вративши се као Рам Дас. Од тада је проповедао источњачка учења на Западу, постајући тако још једна битна фигура која је утицала на омладину.¹⁴

Ни Ислам није прошао неопажено међу хипицима који су одлазили на Исток. Џон Бут, један од путника шездесетих година, променио је веру у Ислам. Био је хипик, користио је илегалне супстанце, слушао је рок музику. За његов прелазак у Ислам, како је он рекао, заслужан је Боб Дилан ("*Trust yourself to do the things that only you know best. Trust yourself to do what's right and not be second-guessed.*"). Када се први пут сусрео са Муслиманима одушевило га је њихово гостопримство. Међу њима, осећао се комплетним.¹⁵ Са друге стране, многи за Ислам нису ни чули пре свог путовања. Ен Бекој¹⁶ је путујући преко Каира, имала свој први сусрет с Муслиманима. За њих је био

¹¹ Theodore Roszak, *The Making of a Counter Culture: Reflections on the Technocratic Society and Its Youthful Opposition*, University of California Press, 1995, странице 135-136

¹² Theodore Roszak, *The Making of a Counter Culture: Reflections on the Technocratic Society and Its Youthful Opposition*, University of California Press, 1995, странице 164-167

¹³ Richard Brownell, *American Counterculture of the 1960s (World History)*, Lucent Books 2011., страница 45

¹⁴ <https://www.ramdass.org/bio/> датум последњег приступа сајту 20. 9.2019.

¹⁵ Rory MacLean, *Magic Bus: On the Hippie Trail from Istanbul to India*, Penguin, 2007, странице 185-186, 188

¹⁶ Ен Бекој је Канађанка која је у раној младости, 70их путовала на Исток и уплела се у шверц дроге, о чему и говори у својим мемоарима

шок њена западњачка одећа. За њу је био шок што су у 5 сати ујутру сви, безпоговорно, падали на под, на сред аеродрома и почели с молитвом.¹⁷

Битлси у Индији

Снага ширења идеја у двадесетом веку најбоље се види кроз утицај рок музике на младе. Рок је био свеprisутан. Присли, Хендрикс, Дорси, били су идоли младих. Битлси су били толико популарни да је због њих настао посебан термин- *Битлманија*. Њихов одлазак у Индији проузроковао је ходочашће енормног броја њихових фанова ка Индији.

У подножју Хималаја налази се Ришикеш, који се сматра родним местом јоге, ајуведе¹⁸ и медитације. Своју светску славу ово место је доживело када су га посетили Битлси и Мајк Лав. Џорџ Харисон је дуго био привржен Истоку. Био је студент Рави Шанкара, великог индијског музичара. Скоро све песме са албума *White Album* и *Abbey Road* су настале на обалама Ганга. До тада ово место било је мало познато ван Хинду света. Након 1967. године постало је место ходочашћа младих фрикова. И данас место привлачи путнике који трагају за спиритуалним просветљењем.¹⁹ (Слика 2) Међу онима који су пратили Битлсе на њиховом путу у Индију била је и Миа Фароу. Једно време је провела и у Гои, штавише, проводећи време и са Осмопрстим Едијем.²⁰

Систематизација података о хипицима

Хиљаде и хиљаде младих пратили су Битнике, пратили су Западне гуре, пратили су Битлсе. Пратили су их све до Индије. Одакле су кретали, колико су година имали, ком су сталежу припадали? Све је то веома тешко са сигурношћу утврдити. Нико није водио статистике о њима. Може се наћи, ту и тамо понеки податак и на основу штурих информација креирати општа слика о овим путницима.

Нико не зна са сигурношћу колико је младих, у периоду од 1962. до 1979, прешло *Пут хипика*. Индијска влада проценила је да је у држави 1967. било око десет хиљада

¹⁷ Ann Becoy, *Memoirs of Hippie Girl in India*, Becoy Publishing, 2013 странице 17-18

¹⁸ Ајуведа је древна медицинска пракса настала на тлу индијског подконтинента

¹⁹ Rory MacLean, *Magic Bus: On the Hippie Trail from Istanbul to India*, Penguin, 2007, странице 208-210

²⁰ Eight Finger Eddie, *My Rise to Relative Obscurity*, странице 166-167

припадника хипи покрета. Те године су Битлси посетили Индију. Након пет година десет хиљада странаца је прелазило границу са Пакистаном у једној недељи. 1973. године, у Индији је било 250.000 само француских држављана.²¹

Педесетих година 80% туриста у Непалу били су из Америке, до 1965. године њихов број је опао на 50%, да би до 1970. чинили трећину туриста. Иако је број туриста у глобалу у Непалу растао из године у годину, просечна старост туриста је сразмерно опадала. До 1972. године 45% туриста били су старости испод тридесет година, а 70% било је старости испод 45 година. До седамдесетих година старији туристи би остајали у просеку 3 ноћи на Непалу, док би се млађа популација туриста задржавала у просеку преко две недеље.²² Раст броја ових туриста приморао је Иран и Авганистан да туристима појачају захтеве за количином „кеша у рукама“. Британски генерални конзул у Истанбулу службено је затражио од парламента крајем 1967. године да му одобри повећан смештај за младе без новца, који су му долазили у конзулат, тражећи привремени смештај на путу ка Истоку или чак и уточиште од турских власти, најчешће због наркотика.²³

1968. године, у Америци је спроведено испитивање на 1.200 хипика, о њиховом образовању. Мали број њих је имао факултетску диплому или неку другу, вишу стручну спрему. Углавном су имали диплому средњег степена образовања. Углавном су потицали из средње класе са мало економских проблема. Неки су долазили и из имућнијих породица.²⁴ Ово истраживање не носи никакву негативну слику о хипицима. Одсуство више оних са дипломама објашњава се врло лако. Хипици су били припадници покрета који се највише прожимао међу омладином.

Гоа фрикови нису међусобно причали о својим фамилијама или о местима из којих долазе. Као да су њихови животи почињали када су кренули на пут. Прошлост је припадала старим животима. Ипак, по њиховом понашању и манирима, могло се лако

²¹ Rory MacLean, *Magic Bus: On the Hippie Trail from Istanbul to India*, Penguin, 2007, странице 205-206

²² Mark Liechty, *Far Out Countercultural Seekers and the Tourist Encounter in Nepal*, University of Chicago Press, 2017, странице 129-130

²³ Theodore Roszak, *The Making of a Counter Culture: Reflections on the Technocratic Society and Its Youthful Opposition*, University of California Press, 1995, странице 33-34

²⁴ Ernest Hamburger, M.D., *The International Journal of the Addictions*, Queensland University of Tech, 1969, страница 131

увидети да је већина долазила из комфорних домова.²⁵ Сви су имали надимке по држави из које су потицали или по некој својој посебности. Ту си били Печурка Ден, Свен из Шведске, Мери из Ирске, "Earthman"²⁶, Њу Јорк Дејв или Мескалин Боб. Саншајн Су, Кришна Дејв, Осмопрсти Еди, Гоа Гил, Ментал, Чилум Чарли и многи други.²⁷ Недељење информација о периоду живота пре путовања имало је и практичну намену. Конзумација опојних средстава била је саставни део покрета. Опијати су углавном били илегални, те је сигурнији начин путовања, а и живота уопштено, био да се не одаје превише података о личном животу пре путовања.

Пут хипика

Преко Европе и Блиског истока, кренули су шездесетих и седамдесетих, пут Индије и Непала. Било је то стихијско, индивидуално путовање, а опет, кад се зброји, била је то велика маса људи. Хиљаде људи прешло је тзв. "Пут хипика". (Слика 3)

Американци су кретали такорећи из Париза. Касних педесетих, Битници су у *Латинском* кварту скицирали руту будућим генерацијама.²⁸ Рута је фактички кретала из Истанбула, места где су се сви путеви из Европе стапали у један. Директан пут ишао је даље од Турске преко Ирана. Неки су се ипак запутили јужније, према Либану, који је вековима био главни произвођач хашиша на Блиском истоку. Они који су ишли преко Ирана, ишли би у Авганистан. Ту би се и задржали, јер су били добродошли међу популацијом која је и сама радо конзумирала хашиш. Пакистан је био само транзитна земља. Даље се пут делио по сезонама: Зимом би се запутили пут Гое и њених песковитих плажа. Непал, и његове планине, били су летња дестинација. Овим путем кретали су се хипици из Америке и Европе.²⁹ Аустралијанци и Новозеланђани су имали другачију руту. Ишли су преко Индонезије и Сингапура, или авионом до Калкуте, или путујући преко Малезије, Тајланда и Бурме. Њихов пут се завршавао у Лондону.

²⁵ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 27

²⁶ Earthman је био један од становника Гое који су дошли са Запада. за собом је оставио мемоаре о свом животу у Гои, као и биографске податке о првом од свих, Осмопрстом Едију.

²⁷ Ann Becoy, *Memoirs of Hippie Girl in India*, Becoy Publishing, 2013 странице 38

²⁸ Rory MacLean, *Magic Bus: On the Hippie Trail from Istanbul to India*, Penguin, 2007, странице 79

²⁹ <https://www.richardgregory.org.uk/history/hippie-trail.htm> датум последњег приступа сајту 20. 9.2019.

Пут преко Европе ишао је и преко тадашње Југославије. Стивен Абрамс је путовао са пријатељем и забележио своја искуства из ове земље. Једном приликом их је окружила група школараца. Били су им смешни њихови великих ранчева. Деца су им купила и послужење, које је добро дошло изгладнелим путницима. Проблем на који су наишли у Нишу биле су ћириличне ознаке, које су отежавале сналажење.³⁰ Многи од ових путника знали су провести време и на југословенском приморју. Свидело им се гостопримство, а посебно су уживали у Сплиту. Приморје им је постало дестинација 1972. године када су им Грци, Италијани и Турци почели отказивати гостопримство.³¹

Пут је од Истанбула ишао даље преко Турске. Кападокија је била битна тачка на путу ка Индији. До педесетих ова област била је доста неистражена. На светску мапу ставили су је британски путописци, укључујући и Фреју Старк³². Следећи су били хипици. Прострли би своје вреће на осунчаним равницама, свирајући гитаре до касно у ноћ. У пећинама су се скривали још рани хришћани и у њима исклесали многе просторије. Шездесетих година у њима су неретко обитавали и хипици. Након Истанбула остајали би овде цело лето.³³

Авганистан. Почетком двадесетог века, краљ Аман-улах изградио је монументалну престоницу. У Кабулу су изграђене виле, свечане баште, железница и огромна бела палата Дар-ул Аман. Хипици, седећи код *Siggi's*, места где су се окупљали, мислили су да су у рају. Данас је Кабул посве другачији град. Једини преживели хотел који су млади некад посећивали је *Mustapha* (Хотел је затворен за време совјетске окупације, али га је отворио власников син када се после 20 год. егзила вратио из Њу Џерзија). Карла Грисман³⁴ је на путу за Индију застала у Кабулу (1970.). До краја живота долазила је у Кабул дајући све од себе да обнови Национални музеј у Кабулу који је као и многе друге грађевине страдао.³⁵

³⁰ <http://www.oland.co.uk/index.php> датум последњег приступа сајту 20. 9.2019.

³¹ <http://www.yugopapir.com/2016/05/hipici-1972-zabranjen-im-je-ulazak-u.html> датум последњег приступа сајту 20. 9.2019.

³² Фреја Старк је била британско-италијанска истраживачица и путописац двадесетог века

³³ Rory MacLean, *Magic Bus: On the Hippie Trail from Istanbul to India*, Penguin, 2007, странице 45-47

³⁴ Карла Грисман је била америчка хуманитарка. Радила је на реформи образовања на Шри Ланци и као чувар културног блага у Авганистану.

³⁵ Rory MacLean, *Magic Bus: On the Hippie Trail from Istanbul to India*, Penguin, 2007, странице 144-145, 157-158

Бамијан³⁶ је такође локалитет који су хипици доживели у његовом пуном сјају. Будизам је овде стигао пре много векова. У стенама су уклесане две грандиозне статуе Буде, два највиша његова кипа, икад створена. Путници шездесетих година су сматрали ово место интересантним уточиштем на своме трансконтинентском путу. Марта 2001. ове неисламске статуе су уништене по налогу Талибана.³⁷

Пакистан је за младе путнике углавном био само транзитна земља, без дужег задржавања. А онда би стигли у Индију. У Бомбају³⁸ фрикови су углавном одседали у Форт дистрикту, близу чувених Врата Индије. Оно што странцима није годило, била је чињеница да је понекад било нормално на улицама видети животиње, попут крава, које би јеле улично смеће заједно са псима. Ко је био осетљивији, узнемирујућим је налазио и повећи број сиромашних и болесних људи по улицама.³⁹ Узмимо у обзир чињеницу да су ови млади путници долазили из земаља са Запада, где је сиромаштво постојало, али добро заташкано од очију средње и више класе. Такође, систем институција на Западу, значио је да су богаљи или особе са менталним обољењима, имали установе где су одлазили. Овде су шетали улицама, неретко просећи. Многима је ово био први сусрет са реалношћу живота који нас окружује.

Непал је за странце био затворен до 1951. године. Мировне снаге су 1962. године започеле своје акције на Непалу, копали су бунаре, вакцинисали против богиња и отворили *Aunt Jane's*, први ресторан на Хималајима који је служио милкшејк. Сваког јутра, десетогодишњи Рањи би испред Хотела Ројал, у Катмандуу, дочекивао странце и био њихов водич. Уместо новца тражио би им енглески речник. Исто вече Рањи би продао назад тај речник књижари. И тако сваког дана. Шест година касније Рањи је постао прва особа на Непалу која је умрла од илегалних супстанци.

И тако би странци дошли до Непала, последње станице на њиховом путу. Многи нису знали шта даље. Остати, вратити се, или ићи даље. Они који су остајали нашли су своју срећу међу врховима света или свој суноврат у хероину који се полако пробио до

³⁶ Бамијан је једна од 34 провинције Авганистана. Налази се у централном делу државе

³⁷ Rory MacLean, *Magic Bus: On the Hippie Trail from Istanbul to India*, Penguin, 2007, странице 164-165

³⁸ Бомбај је стари назив града, који се од 1995. године назива Мумбај. У складу са периодом које овде проучавамо, град ће у остатку рада бити означаван као Бомбај

³⁹ Ann Becoy, *Memoirs of Hippie Girl in India*, Becoy Publishing, 2013 странице 22-23

високих планина. Временом су западне власти (1973. године) присилили Непал да укине дугорочне визе и канабис означи као илегалан. Шеф полиције Катмандуа почео је захтевати мито од 1.000 рупија сваког месеца за продужење визе.⁴⁰ (слика 4)

Превоз

Растућа западњачка економија и снажније валуте значиле су да је било потребно радити само неколико месеци код куће и онда имати могућност растерећено провести остатак године на путу по Истоку.⁴¹ Хипици су путовали и без много новца, што се уклапало у концепт њиховог покрета.

Фрикови су се возили старим аутобусима, комбијима, па чак и џиповима без крова. Иако је *Пут хипика* био веома дуг, возила којима су кретали, често нису била у најбољем стању. То изгледа да није смањивало ужитак овим занесењацима. Циљ је био оно што је важно. Изгледа да је у њиховом случају, циљ оправдавао средство. Поред некавалитетних возила, треба споменути да ни сами путеви нису били много квалитетнији. Пут је могао бити и асфалтирана магистрала и обична земљана стаза. Најбоље деонице били су путеви у Афганистану које су изградили Американци или Руси. Путеви су често пролазили и кроз пусте и ненасељене области.⁴² За младе који су долазили са Запада, ова путовања су била искуство само по себи. За многе је пут био преломна тачка да ли одустати или наставити даље. Све до Истанбула, на путу кроз Европу, путеви су углавном били квалитетнији, језичке баријере биле су мање, лакше се могло снаћи. Оног момента када би прешли Босфор настајале су промене. Већина ипак, није одустајала од пута.

У свом дневнику о трогодишњем путовању (1968-1971), од Енглеске до Аустралије, Стивен пише, да су се за превоз често сналазили стопирајући. У Индији су, са друге стране, углавном користили воз, био је превише јефтин.⁴³ Путовање возом свакако није било најбржа солуција, мада ни остали начини транспорта нису много штедели време. Од Бомбаја до граница Гое, комбијем је требало 15 сати. Од границе

⁴⁰ Rory MacLean, *Magic Bus: On the Hippie Trail from Istanbul to India*, Penguin, 2007, странице 247,257

⁴¹ Mark Liechty, *Far Out Countercultural Seekers and the Tourist Encounter in Nepal*, University of Chicago Press, 2017, страница 172

⁴² Mathew Wilson, *The Land of War Elephants Travels Beyond the Pale in Afghanistan, Pakistan and India*, Nomad Press 2003 странице 21-22

⁴³ <http://www.oland.co.uk/index.php> датум последњег приступа сајту 20. 9.2019.

државице до Калангутеа ишло се још 10 сати. Путовање од Атине до Гое трајало би око 6 недеља.⁴⁴ Од Непала се за Гоу ишло, прво за Делхи, па одатле возом до Бомбаја. Цена карте за трећу класу износила је мање од 4 долара, за пут који је био дуг 1400 км, пут од 27 сати вожње. Од Бомбаја се, до Гое, могло ићи и бродом.⁴⁵ Путовање индијском железницом је и данас атракција свим авантуристима који дођу у Индију.

Интересантно је да се они, који су се враћали у Европу, поготово организованим аутобусима и комбијима, нису враћали празних руку, тачније, празних резервоара. Преносили су често хашиш сакривен у резервоарима. У Европи су се потрошачи хашиша временом навикли на укус бензина.⁴⁶

Након 1979. средство превоза, услед гео-политичких дешавања у свету, постао је авион, барем за оне који су се и даље усуђивали кренути на Исток.

Сналажљивост и дух заједништва

Иако је живот на Западу значио веће приходе неки су кретали са много авантуристичкијим духом, односно, без много новца. Ослањали су се на своју способност сналажења. Клио⁴⁷ је провела две и по године путујући по Европи, зарађујући моделингом. Дуге плаве косе и плавих очију, лако се сналазила. У Грчкој се појавила у многим рекламама. Имала је и неке минорније улоге у филмовима. Што се тиче смештаја и ту су хипици били креативни. Спавали би по јефтиним хотелима, колима или би проналазили склоништа својих истомишљеника по напуштеним зградама.⁴⁸ Термин данас познат као *сквотовање*. Важно је напоменути да је ово било време пре развијених телефонских мрежа и туристичких агенција. Уопштено гледано, у земљама кроз које су пролазили и задржавали се, туризам је тек био на помолу. Ако се сагледа ситуација у многим земљама пре хипика и после њиховог проласка, лако се да приметити да су хипици уствари доста убрзали развој тих земаља и њиховог односа према туризму.

⁴⁴ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страницњ 15-17

⁴⁵ Earthman, *Eight Finger Eddie: The Hippie History of Goa and Kathmandu*, 2015, страница 95

⁴⁶ Rory MacLean, *Magic Bus: On the Hippie Trail from Istanbul to India*, Penguin, 2007, странице 79

⁴⁷ Клио Одзер била је вишегодишњи становник Гое, За собом је оставила своје мемоаре о њивоту у Индији и свим недаћама које је тамо доживела. Пореклом је била из Америке

⁴⁸ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 14

Интересантно је како су се хипици лако међусобно повезивали на овом дугом путовању кроз иначе не тако познате земље. Њихове везе су се протезале од Копенхагена, преко Техерана до Катмандуа.⁴⁹ Наравно није све увек било мед и млеко. У Истанбулу, у *Yucel Hostel*-у, био је постер: "*Да ли ти се свиђа Турска? Можеш лако остати и дуже. Казна за поседовање хашиша је две и по године у затвору. Упозорен си*". И поред тога улице су биле преплављене хашишом, везе локалаца и уживалаца ове супстанце биле су јаке. Поред добијања опијата лако се могло сазнати много што-шта друго. За пола сата путник је могао имати листу хотела и места где јести на успутним местима од Истанбула до Делхија.⁵⁰ Чак је и у Банкоку, у хотелу Малезија, постојала огласна табла са обавештењима, порукама, често шифрованим, као и упозорењима, које су остављали једни другима. Упозорења су се углавном тичала полиције.⁵¹ М ноги се никада нису срели ни упознали. То их никада није спречавало да барем на овај начин, пруже помоћ другим путницима.

Pudding Shop, преко пута Плаве Џамије, било је прво састајалиште на путу. Овај локалчић је отворен 1957. и оригиналан назив му је био *Lâle Pastanesi*, али су га хипици преименовали. Окупљали би се испред локала са својим аутобусима и комбијима. Пуштали би западњачку популарну музику. Неки локалци тврде да су хипици помогли да туризам дође у Турску. Власници Пудинг-шопа су на својој огласној табли качили информације о оближњим турским купатилима, или о наредним бродовима за Анталију. Њихова табла постала је први путоказ на *путу хипика*, а и, такорећи, први туристички инфо-пулт. Придошлице су и саме качиле корисне информације или питања, где је најближа амбасада, који је пут најсигурнији до Авганистана, или где наћи добар смештај у Кабулу. Локалци су помагали хипицима како су знали, хипици су им са друге стране, показали како се прави нескафа, данас напитака који садржи сваки мени.⁵² Чак су и локалци из Кападокије захвални што су

⁴⁹Arun Saldanha, *Psychedelic White Goa Trance and the Viscosity of Race*, Univ Of Minnesota Press 2007
страница 35

⁵⁰<http://www.oland.co.uk/index.php> датум последњег приступа сајту 20. 9.2019.

⁵¹Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 106

⁵²Rory MacLean, *Magic Bus: On the Hippie Trail from Istanbul to India*, Penguin, 2007, странице 22-23

хипици на свом путу пролазили кроз њихове крајеве, пре свега град Гореме⁵³. Иако су старије генерације ове младе, запуштене путнике, називале *giaours* (неверници), млађи су увидели могућност напретка њиховог сиромашног краја. 1983. године тројица немачких путника помогли су да се излије бетонски темељ прве кафетерије у Горемеу. Следећег лета изграђен је и први пансион у пећинским кућама. Данас је Гореме познато туристичко место са многобројним хотелима. Један локалац је рекао: *"Одрастао сам спавајући с ципелама испод јастука. Данас моја деца возе аутомобиле. Моја ћерка била је прва жена у селу која је ишла на универзитет."* Њихово благостање заиста је почело доласком хипика.⁵⁴ Гореме и цела Кападокија данас су једна од већих, турских туристичких атракција и не може се занемарити значајна улога коју су хипици у томе одиграли.

Путници са Запада имали су још једну предност- били су са Запада. То је на Истоку значило много. Еди је на пакистанској граници доживео да, самим помињањем да је Американац, добије извињење и ознаку (бели крст) на торби, како би и други службеници знали да га не треба узнемиравати.⁵⁵ Даље је пут текао глатко до Индије. Еди је пореклом Јерменин, те је његов изглед и био сличнији становницима Истока. Хипици из Скандинавије искакали су из гомиле не само од преласка Босфора. Ипак код свих њих, главна атракција је био њихов стил облачења, који је креирао симбиозу различитих стилова. Било их је јако тешко не спазити у гомили, ма где били.

У Делхију је 1966. главно окупљалиште фрикова био парк близу *Connaught* кварта, идеалан за дневно окупљање уз звуке гитаре.⁵⁶ За сналажење хипика овде је од значаја био један локалац, Рама Тивари. Велики заљубљеник у књиге покренуо је посао продаје истих. Од претоварених младих странаца откупљивао је књиге које су доносили са запада. Или је чак заинтересованима продавао источњачке књиге које су

⁵³ Гореме је град смештен у магичном окружењу такозваних *Вилинских димњака*, камених формација необичног облика. Стене у околини Горемеа су пуне пећина, које су вековима служиле за скривање прогоњених

⁵⁴ Rory MacLean, *Magic Bus: On the Hippie Trail from Istanbul to India*, Penguin, 2007, странице 50-51

⁵⁵ Eight Finger Eddie, *My Rise to Relative Obscurity*, странице 121

⁵⁶ Earthman, *Eight Finger Eddie: The Hippie History of Goa and Kathmandu*, 2015, страница 93

их занимале.⁵⁷ Млади нису били заинтересовани само за новац за преживљавање. Не заборавимо да је за многе овај пут био и потрага за просветљењем.

У Бомбају се хипи сцена углавном концентрисала у Форт дистрикту. *Dipty's* кафе је био једно од главних места за окупљање и налазио се близу Таџ Махал хотела (иако је ово био за Индију елитни хотел, чак су и ови млади путници са Запада могли себи лако приуштити оброк у његовом ресторану). Као и у многим другим местима на путу хипици су и овде донели касете са њима драгом музиком. Уопште гледано, где год су пролазили, могла се чути њихова музика свуда по Индији.⁵⁸

Хампи⁵⁹ је такође једно од места које је привлачило хипике. Хампи је постао дом за Роберта из Холандије. Путовао је по Индији са другим хипицима, увек уз журке, музику и плес. Његов необуздани дух је, после много проблема у младости, нашао мир уз четкицу и платно. Роберт се уклопио у локалну заједницу и ужива у животу као сликар. Место је само по себи вечита инспирација.⁶⁰ Хампи су посећивали и други хипици у Индији, они који су дошли са истраживачким жаром у грудима. Није била реткост да се упуштају у излете на разне локалитете у Индији, а и на путу до ње.

Значајан број култних "алтернативних" туристичких компанија, укључујући *Lonely Planet*, *Le Guide Routard*, *Trailfinders* и *Moon Guides* основани су на *Путу хипика*. *Lonely Planet* водич је настао након путовања оснивача агенције преко Лондона до Сиднеја 1972. Овај водич је поред најсигурнијих путева давао информације и о томе где је најбоље попушити хашиш пре уласка у Иран, где донирати крв за већу количину новца, па чак и како најбоље прошверцовати теглу хашиша назад на Запад.

⁵⁷ Rory MacLean, *Magic Bus: On the Hippie Trail from Istanbul to India*, Penguin, 2007, странице 230-231

⁵⁸ Ann Becoy, *Memoirs of Hippie Girl in India*, Becoy Publishing, 2013 странице 46

⁵⁹ Хампи је насеље унутар рушевина старе индијске престонице Вијауанагаре у савезној индијској држави Карнатаки

⁶⁰ Документарни филм *Hippie Masala - Für immer in Indien* (2006), Роберт из Холандије

Непредвиђене ситуације на путовању- случајност или незнање?

Често су им се на путу, као и свакоме ко путује, дешавале непредвиђене ситуације. Некада су биле просто заиста непредвиђене, а некада су биле и резултат тога што су многи на пут кретали само са авантуристичким духом, али без, понекад прекопотребног, предзнања о култури земаља које су посећивали.

Еди је на пример, као један од првих фрикова на Истоку, имао и помало комичну ситуацију у Катмандуу. Питао је локалце данима за "*The Globe Restaurant*", који се временом развио у једно од омиљених места за дружење. Локалци су га, међутим, упорно слали у своје омиљене ресторане.⁶¹ Са друге стране, не тако комична ситуација, десила се Ен Бекој, и да будемо искрени, била је то кривица ње и њених пријатеља. Наиме, док су били у Бомбају запутили су се на муслимански базар како би пушили опијум у опијумском *дену*⁶². Ни Ен ни њени пријатељи нису знали шта је то Муслиман. Знали су да се моле Алаху и да им жене ходају покривене. То је ипак требало да им буде довољно предзнања за ову ситуацију, али очигледно није. Док су ишли ка опијумском дену застали су да Ен погледа сребро. У њеном чучећем положају западњачка одећа коју је носила, изазвала је хаос. Маса се окупила око њих бесно узвикујући увреде, толико да је морала доћи полиција и помоћи им да се спасу од побеснеле руље.⁶³ Друга ситуација у којој су исти ови млади људи показали своје незнање о друштву у ком се налазе, одвела их је до затвора. Кад су ухапшени у покушају шверцовања дроге добили су прилику да се спасу затвора. Полицајци су их одвели на богат ручак, причали им дивне приче о Индији, а они су наивно мислили да је само реч о једном лепом гесту. Радило се уствари о слању сигнала: спремни смо да примимо мито од вас у замену за вашу слободу и могућност уживања у нашој дивној земљи. Мито је био нормална ствар с којом је индијска полиција функционисала.⁶⁴

За долазак у било коју земљу, било је логично знати бар нешто о њеној култури и друштвеном уређењу. Ипак у то време информације нису биле толико доступне колико

⁶¹ Eight Finger Eddie, *My Rise to Relative Obscurity*, страница страна 119

⁶² Опијумски ден-ови су биле просторије где је продаван опијум који сету на лицу места могао пушити узлежавајући се на јастуцимаи лежачевима

⁶³ Ann Becoy, *Memoirs of Hippie Girl in India*, Becoy Publishing, 2013 странице 23-29

⁶⁴ Ann Becoy, *Memoirs of Hippie Girl in India*, Becoy Publishing, 2013 странице 66-68

нама данас јесу. Да ли је то заиста била незаинтересованост или просто немогућност информисања, верујем да је зависило од особе до особе. Чак ни данас, у доба глобалне доступности информација, незаинтересованост, није ретка појава. Хипици су углавном путовали *ad hoc*, тако да често и нису имали времена да се боље информишу о земљи или месту у које су се упутили. Многи су у Гоу и стигли на тај начин. Само су чули да постоји и да је предивна. То је многим било сасвим довољно.

Зашто баш Гоа

Док је био у Атини, Еди је срео Американца Питера. Он му уместо Египта, предлага одлазак у Индију. Пут је само 20 долара више. На питање да ли је тамо боље добио је одговор: дефинитивно. И то је било сасвим довољно, Еди је одлучио да оде у Индију, односно, Гоу. Питер му је објаснио и како, преко Турске, Ирана, Авганистана и Пакситана, или бродом од Кувајта до Бомбаја. Била је то 1964. година. Еди је стигао до Индије. Седећи са цоинтом у руци посматрао је Бомбај, много људи на улици, толико њих без посла, само су седели околу на праговима кућа и радњи, на уличним плочницима. Допала му се Индија.⁶⁵

Исто тако, сасвим случајно, Стивен је од разних људи у Индији чуо за предивну Гоу. Одлазак тамо, само на пар дана, претворио се, наравно, у мало дужи период. Проводећи време на плажама упознао је многе странце, дански пар, девојку из Канаде, Британца и многе друге. Гоа је оставила толико јак утисак на њега да се вратио 29 година касније, нажалост затичући посве другачију сцену.⁶⁶ Бити на путу био је одличан начин за упознавање нових људи. Међутим, неким би после неког времена зафалио дом, не онај који су за собом остављали, већ нови, по њиховом укусу, међу сличним људима. То је била Индија, и у њој Гоа пре свега.⁶⁷

Често је била довољна само једна фотографија у неком часопису, попут немачког *Штерна* па да се отисну путем хипи раја.⁶⁸ У магазину *Стоунс* такође су излазили

⁶⁵ Eight Finger Eddie, *My Rise to Relative Obscurity*, страница 117

⁶⁶ <http://www.oland.co.uk/index.php> датум последњег приступа сајту 20. 9.2019.

⁶⁷ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, странице 14-15

⁶⁸ Документарни филм *Hippie Masala - Für immer in Indien* (2006), Ханспетер из Швајцарске

чланци о Гои које су многе покренули на пут ка Индији и живот у Гои.⁶⁹ Многи су у Гоу покушали да сврате само на неколико дана, и ретко коме је успело да не продужи боравак и испоштује свој план.

⁶⁹Документарни филм Goa hippy tribe, Џорџет

ХИПИЦИ У ГОИ- УСПОН И СУНОВРАТ

Од 1947. године Индија је стекла независност ослободивши се британске власти. Земља у којој су настале четири велике светске религије- хиндуизам, будизам, ђаинизам и сикизам- позната је по својој културној разноликости, љутој и зачињеној храни и боливудским филмовима. Ова огромна држава, седма на свету по површини окружена је плавим просторствима. Индијске обале, дуге преко 7000 км, запљускују Бенгалски залив и Арабијско море. Ту на обалама Арабијског мора налази се једна од млађих државица Индије- Гоа.

Гоа

Гоа се налази на западној обали индијског подконтинента, у подручју Конкан. Прекривена је пешчаним плажама, док у унутрашњости, удаљавајући се од мора, постаје брдовита. Клима је углавном топла, са зимским просечним температурама од 19° до 29° С, и летњим, од 25° до 33° С. Сезона монсуна у Гои траје од јуна до септембра.⁷⁰

Британски одлазак из Индије оставио је нетакнуте колонијалне енклаве Француске и Португала. Француска је мирним путем предала територије. Португал, чија се власт над Гоом протезала од 1510. године, одбио је да преда земљу. Нехру је стога 1959. победио португалске гарнизоне и присвојио Гоу у Индијску унију. Гоа је и данас једна од држава Индије. Најмања је савезна држава и покрива површину од 3.702 километра квадратна. Састоји се од Северне, са центром у Панацију, који је и главни град државе, и Јужне Гое, са центром у Маргоу. Иако је у моменту прикључења Индији била једна од сиромашнијих области, брзо се развијала и дошла до статуса једне од најбогатијих савезних држава. Пољопривреда и рударство су главне привредне активности, а једна од најпрофитабилнијих грана привреде је туризам, који се развија од шездесетих година. (слике 5 и 6)

⁷⁰ <https://web.archive.org/web/20060426202918/http://www.asiatravel.com/india/infoguide/goa.html> датум последњег приступа сајту 20. 9.2019.

Карактеристичност Гое је складност односа међу различитим верским заједницама. Становништво Гое чини старо становништво из доба пре Португалаца, затим португалски потомци, а потом и потомци бракова склапаних између ове две групације. Службени језик државе је Конкани, а заступљени су и хинду и марати језик, као и енглески, чија се употреба развија последњих неколико деценија. Већина становништва су хиндуси, али је и, више него у било којој другој индијској држави, заступљено и хришћанство.⁷¹

И онда су дошле шездесете године, и онда су дошли хипици. Индија је и пре била магнет за богате авантуриста, пре свега Британце. Онда је Запад открио спиритуализам и у Индију су почели долазити млади у потрази за просветљењем. Брзо с ширила реч о Индији, јефтин живот и доступност марихуане и хашиша мамиле су младе ка овој земљи богате, вишемиленијумске културе. Путјујући по Индији открили су и Гоу. У почетку су долазили на кратко, враћајући се убрзо на руту Пута хипика. А онда је дошао један човек и променио ток пута и историје хипика у Индији.

Осмопрсти Еди

Многи хипици су стигли до Индије, многи су је населили. А ипак, можда највећи од свих хипика у Индији, био је онај, који се уствари, никада и није сматрао једним од њих. Био је двадест година старији од већине, није га занимао спиритуализам, чак га ни илегалне супстанце нису толико привлачиле (у једном моменту их је престао конзумирати). Еди је био посебан, највећи од свих хипика.

Yertward Mazamania (1924-2010), био је Американац јерменског порекла. Надимак *Осмопрсти* Еди добио је услед тога што је рођен са само осам прстију. У Другом светском рату није учествовао, јер су психијатри закључили да је неспособан да прати ауторитет. Свирао је бас и тако зарађивао новац, јер није желео да ради неки други, "озбиљан посао". Ни брак му није био успешан. Све у свему, није био подесан да прати вредности које је наметало друштво. Отишао је у Европу, а одатле

⁷¹ <https://web.archive.org/web/20060426202918/http://www.asiatravel.com/india/infoguide/goa.html> датум последњег приступа сајту 20. 9.2019.

краткорочно до Индије. Повратак у Европу није био паметан избор, јер је у Данској завршио на три месеца у затвору, због поседовања и продаје хашиша. По други пут је отишао у Индији и више се није враћао на Запад. Живео је у Гои до краја живота, проводећи летње сезоне у Катмандуу.⁷² Едија су волели млади хипици. Био је много старији, а и даље један од њих. Давао им је наду, или илузију, да могу сви до краја живота остати хипици. Рушио им је успостављени постулат да у тридесетима морају ставити кравату и ићи на посао. Еди је био познат и ван хипи заједнице. Његова фотографија је објављивана и у часописима, између осталог у часопису *The London Sunday Times*, где су га назвали *Ујаком хипика*.⁷³

Гоа- први утисци

Едијев први утисак о Индији, било је просто одушевљење. Спознаја да може живети лагодно до краја живота са мало трошка, била је један од разлога за то. У то време још увек није било много посетилаца, те су радознали Индијци уживали у разговору са сваким странцем, сви су желели нешто да му купе, да га нечим часте.⁷⁴ Индија је у глобалу изазивала одушевљење код ових неконвенционалних придошлица. За Гоу многи су чули још и пре доласка у Индију. Па чак ни то их није могло припремити на први сусрет са овом осунчаном индијском државом.

Пут је био пуст, осим повремених воловских запрега, неколико бицикала, крава и кокоши. Високе палме надвијале су се над мирним плаветнилом мора, а пастелне куће у португалском стилу вириле су кроз околну жбуње. Свуда около биле су страћарице од палминог лишћа, где се продавао најразличитији могући чај (Временом су уствари највише продавали милкшејкове са сезонским воћем, вестернизација Гое ишла је и преко стомака). Били су препуни хипика, поцрнелих, босоногих, дугокосих. Анцуна⁷⁵ није имала асфалтиране путеве, само утабане стазе, које су се протезале међу каменим кућама са сламнатим крововима. Успут су се могли срести хипици. Лежали су у својим

⁷² <https://www.telegraph.co.uk/news/obituaries/8097614/Eight-Finger-Eddie.html> датум последњег приступа сајту 20. 9.2019.

⁷³ *Eight Finger Eddie, My Rise to Relative Obscurity*, страница 163

⁷⁴ *Eight Finger Eddie, My Rise to Relative Obscurity*, страница 153

⁷⁵ Анцуна је село са истоименом плажом у Северној Гои

љуљашкама. У пролазу сви би се насмешили, махнули, отпоздравили.⁷⁶ Анџуна је била главна област хипика у време њиховог златног доба у Гои.

У почетку није било ничега, ни мотора ни аутомобила, ни струје. Саобраћала су само два аутобуса, један ујутру и један увече. Тих дана људи су били једноставнији, као и сам њихов живот. Живело се на кокосу, морској риби, крављем млеку, пиринчу и небројеном воћу.⁷⁷

Лепа реч о Гои стизала је свуда. У време Едијевог доласка, кад још није било других странаца који су је насељавали, причало се о лепоти њене природе и лакоћи живота. Пар година касније се већ приповедало о гомили младих отпадника из западног друштва који су живот живели на гоанским плажама, просто уживајући у њему. Мирнија атмосфера је била на плажи Калангуте, где се 1972. године могла изнајмити колиба за отприлике долар недељно. А свуда око колибица расле су банане, кокоси, ананаси и друго воће. Анџуна је била нешто друго. Млади, голи и боси, насмејани, свуда по плажи. Ту се, још увек, ширио дух заједнице, слободне љубави и слободе изражавања.⁷⁸

Гоа није била рај само у очима хипи посматрача. О њој је у својим мемоарима причао и Метју Вилсон, Британац, војно лице. Његов први утисак када је слетео на *Dabolim* аеродром изван Панација, био је као да је у некој другој држави. Свуда су биле кокосове палме, које су се надвијале над трошним кућама, на путевима су стајали хришћански крстови. Људи су били много отворенији, опуштенији. Највећи утисак на њега оставиле су боје, шарене и разливене, свуда око њега.⁷⁹

Када су се већ многи доселили и сместили у својим кућицама, страћарама и колибама, други корак је био да их украсе. Нови хипици који су стизали након тога моментално би се заљубили у веселу и шарену оазу. Кућа у којој је живео шпанац Алехандро је на крову имала осликан велики знак мира. Свима се допадала креативност хипи покрета.⁸⁰

⁷⁶ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 17-18, 21

⁷⁷ Документарни филм *Last Hippie Standing* (2002), говори Гоа Гил

⁷⁸ Ann Becoy, *Memoirs of Hippie Girl in India*, Becoy Publishing, 2013 странице 34-36

⁷⁹ Mathew Wilson, *The Land of War Elephants Travels Beyond the Pale in Afghanistan, Pakistan and India*, Nomad Press 2003 странице 116-117

⁸⁰ Документарни филм *Goa hippy tribe*, Роуз

Где живети ?

Потрага за смештајем ишла је веома лако, само је требало пратити обалу и неко решење би наишло. Унутрашњост Гое није имала толико погодности за туристе. Песак и Арабијско море су ти који подстичу туризам, и ту на плажама се лако налазио смештај.⁸¹ У почетку је популарнија била Калнангута плажа северније од Колве, али је она ипак била привремена локација, без досељавања. Еди је први за ког се сматра да се населио у Гои.

Групу дечака које је срео упитао је за смештај, хотел или собу. Тада није била сезона у току, те се смештај није лако налазио. Међутим, индијско гостопримство је и овде дошло до изражаја. Један од дечака позвао је Едија да одседне са његовом породицом у њиховој кући. Тек тако, без новчане надокнаде. То је био први Едијев смештај, и налазио се на Колва плажи.⁸² Први хипици који долазе у Колву да би изнајмили смештај су Стив и Одил. Еди им помаже да се снађу, мада му се није допало што су пристали, без преговора, на цену од 5\$ месечно. Знао је да ће то утицати и на њега који није плаћао смештај. Локалци су убрзо схватили да могу тражити чак толико (да, то је за њих било чак толико) новца за смештај. Убрзо је и он био приморан да тражи плаћен смештај. У новом дому оснива своју прву комуно, сви су били добродошли, и они без новца и они проблематични. Интересантно је да нису ни сви хипици били задовољни његовом одлуком да прима све људе у своју кућу, мислили су да претерује са бројем отпадника којима је помагао.⁸³

У почетку је у Анџуни и Баги⁸⁴ било само неколико кућа. Живело је по десет-двадесет људи заједно и све је функционисало по принципу дељења. Једна или две особе би ишле у Мапусу по храну за све. Постојали су и они који би само изабрали дрво испод ког би живели, без прављења неког сигурнијег смештаја. Спавали би испод дрвета, свирали фрулу, кували, просто су живели на отвореном. Један од таквих досељеника био је и Курт. Сви су знали које је то дрво његова кућа.

⁸¹ Mathew Wilson, *The Land of War Elephants Travels Beyond the Pale in Afghanistan, Pakistan and India*, Nomad Press 2003 странице 119

⁸² Eight Finger Eddie, *My Rise to Relative Obscurity*, страница 150

⁸³ Earthman, *Eight Finger Eddie: The Hippie History of Goa and Kathmandu*, 2015, страница 125-126, 128

⁸⁴ Плажа у Северној Гои

Након проведене сезоне у Катмандуу, Еди се враћа у Колву и затиче своју кућу, коју је препустио онима који су остајали у Гои, за време монсуна, претворену у "Винсов бар". У потрази за новим домом одлучује се за Анџуну. Година је 1970. Проналази кућу са 5 соба. Власници нису ту. Идеална ситуација. За усељење Еди дели четрдесетак ЛСД-јева присутнима.⁸⁵ Еди је живео 44 године у Индији на 100 \$ месечно. Пружао је свима смештај, спремао храну, а неретко и био приморан да им буде психолог.⁸⁶ Млади који су се окупљали око Едија, били су привучени његовом смирености, коју би неки окарактерисали и као незаинтересованост за живот. Ипак, Еди је био човек који је од ране младости функционисао по неком свом шаблону, његови погледи на свет су се разликовали од туђих. Имао је енормну жељу за животом, баш самим тим што није дозвољавао да га узнемиравају ситнице. Модерно друштво воли да се занима проблемима, а не толико решењима. Запад воли да се нервира. Еди је био више попут детета, волео је да буде срећан и није волео да се нервира. Био је хипик пре хипика.

Клео је била другачија од Едија. Еди није био сиромашан у младости, па да се томе може приписати његова одлука да живи донекле аскетским начином живота. То је просто био његов начин живљења. Клио је ипак била, може се рећи, размажена богаташица. Одлучила се за кућу на спрат која је припадала локалцу Лину. То је била реткост међу хипицима у Гои. Договорили су се на закуп на десет година, а годишње је требало да му плаћа 1000 \$. То је било посве много за хипи стандарде у Гои, где су људи углавном плаћали 25 \$ месечно.⁸⁷

Било је и оних који су сами себи правили склоништа. *Earthman* се са сетом сећа своје колибице од бамбуса и ужета коју је направио. 1971. године та цела кућа га је коштала 2 долара. Када су стигли монсуни иза Џо Бананино кафеа измајмио је кућу за 5 долара месечно. Када је много година касније, у XXI веку, одсео у Гои, собу је плаћао 30 долара за ноћ.⁸⁸ Времена су се много променила у односу на шездесете и

⁸⁵ Earthman, *Eight Finger Eddie: The Hippie History of Goa and Kathmandu*, 2015, страница 152-153

⁸⁶ Earthman, *Eight Finger Eddie: The Hippie History of Goa and Kathmandu*, 2015, страница 1

⁸⁷ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 99

⁸⁸ Earthman, *Eight Finger Eddie: The Hippie History of Goa and Kathmandu*, 2015, страница 11-12

седамдесете када му је мајка једном месечно слала писмо и у њему 20 долара, што је и било сасвим довољно да покрије његове трошкове тог месеца.⁸⁹

Реакције локалаца

Реакције су наравно биле различите. У почетку је преовладала природна знатижеља Индијаца. Њихове реакције су се кретеле од одушевљења до збуњености. Касније, када се над хипи сценом надвила злоупотреба илегалних супстанци, мишљења су се изменила.

У почетку су се питали зашто ли су ови странци дошли у њихову земљу. Није им било јасно зашто изгледају тако запуштено, пошто су их све сматрали богатима (то мишљење је произашло из просте чињенице што су Индијци имали слику о Западу где је свако живео лагодним животом). Чак су њихови закључци о овим странцима ишли до тога да су они вероватно били западњачки шпијуни.⁹⁰ Када је Еди живео на Колва плажи, код Гоанске породице, доживео је и да се полиција распитује да ли је шпијун. Човек средњих година, који на око делује посве сиромашно и сам плеше уз индијску музику. Нису могли то да разумеју.⁹¹ Неки су мислили да су велике суше погодиле Запад и да зато много странаца мигрира.⁹² У Индији није био развијен туризам пре шездесетих, тако да је сасвим разумљива збуњеност локалаца када су почеле да им пристижу десетине и стотине необријаних странаца у исцепаној одећи. Међутим, лако се креирао заједнички језик и неко време је живот придошлица и домородаца текао у миру. Не смемо заборавит да је овај прилив придошлица, ма колико год њихов живот за западњачке стандарде био низак, за Индијце значио просперитет.

Мишљење је локалаца да је избор на Гоу, као свету земљу хипика, пао због одсуства полицијских станица. Било их је мало и биле су смештене по градовима. Живот хипика одвијао се на плажама. С друге стране, ако би и дошло до тога да полиција дође на плажу, није било ништа лакше него подмитити их.⁹³ Када су

⁸⁹ Earthman, *Eight Finger Eddie: The Hippie History of Goa and Kathmandu*, 2015, страница 27-28

⁹⁰ Ann Becoy, *Memoirs of Hippie Girl in India*, Becoy Publishing, 2013 странице 168

⁹¹ Earthman, *Eight Finger Eddie: The Hippie History of Goa and Kathmandu*, 2015, страница 96

⁹² Документарни филм *Hippie Masala - Für immer in Indien* (2006),

⁹³ <https://djtechtools.com/2015/02/12/history-of-raves-anjuna-beach-go-trance/> датум последњег приступа сајту 20. 9.2019.

полицајци претресали Клеину кућу, интересно је да је, иако је имала разне опијате, који званично јесу били илегални, полиција одлучила да на то затвори очи. Оставили су опијум, хашиш, морфијум и ЛСД. Узели су јој порнографске филмове, који су били забрањени у Индији и за то су је теретили. Поред тога узели су јој и све остале филмове које је имала. Инспектор јој не на крају вратио њене филмове када је отишла на разговор у станици. Остали полицајци су сваки минут упадали у канцеларију са небројеним изговорима, само да би, видели хипика.⁹⁴ Хипици су изазивали знатижељу код свих локалаца. Едију су чак и, буквално у туристичком смислу, дошли шеф полиције из оближњег града, са женом и пријатељима, притом сви свечано обучени, као да су кренули на оперу.⁹⁵

Иако су локалци прихватили придошлице, једна чињеница запада за око. Нема много мешања са њима. Ко би се одлучио да ступи у везу са Западнацима, био је стигматизован, поготово у случају индијских жена. Остајале би без подршке породице и блиских пријатеља.⁹⁶

Временом се стање променило. У Индији се крајем седамдесетих дешавала слична ситуација оној у Хејт-Ешберију крајем шездесетих. Популарност покрета, привлачила је неподесне чланове и идеје, и тако се идеја урушавала сама од себе.

Још 1971. године у Боливуду се снима *Hare Rama Hare Krishna*. Филм је био хит у Индији. Пружао је слику о декадентном понашању хипика. Слао је поруку против конзумације дроге и против других проблема који су повезивани са Западом, као што су били разводи. Индијски и пакистански медији окретали су се полако против хипика. Индира Ганди⁹⁷, која их је некада прихватила као "децу Индије" почела је критиковати њихово понашање и непоштовање индијске културе.⁹⁸

⁹⁴ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 226-227, 230

⁹⁵ Eight Finger Eddie, *My Rise to Relative Obscurity*, страница 175

⁹⁶ Документарни филм *Hippie Masala - Für immer in Indien* (2006), Бабали

⁹⁷ Индира Ганди је била премијерка скоро цео период досељавања хипика у Гоу

⁹⁸ Rory MacLean, *Magic Bus: On the Hippie Trail from Istanbul to India*, Penguin, 2007, странице 223

Одакле нерадницима новац?

Као што је већ напоменуто, неки су живели од уштеђевине, неки су живели од помоћи, родитеља, или других људи. Ретко ко је радио. Живели су и од продаје и размене ствари. Еди је између осталог покренуо и чувени бувљак у Анџуни. Ипак, чланови овог мирољубивог покрета су, нажалост, највише зарађивали од преноса и продаје дроге. Било је довољно једном одлетети авионом ка Европи, Аустралији или Америци, са одређеном количином дроге, и онда, остатак године провести уживајући. Пренос дроге се вршио за време монсунске сезоне, када живот у Гои није био лак. Пошто се посао брзо завршавао, до пролепшавања времена у Гои одлазили би на неке друге, егзотичне дестинације да уживају. Бали, Ибица итд, врвели би од хипика док су кише обливале Гоу. Када се узме у обзир колико је живот био јефтин у Индији и како се лако могло живети са малим приходима, једино је конзумирање опојних средстава изискивало потребу за великом зарадом. Ово се не односи толико на марихуану или хашиш, новац је највише одлазио на кокаин и хероин. Они су у првој половини седамдесетих почели преузимати сцену у Гои. Клио је у својим мемоарима оставила детаљан опис како је посао са дрогом функционисао. Она је била од оних који су дрогу конзумирали и који су је продавали.

У својој другој сезони у Гои (1976-1977), за разлику од прве кад је преносила хашиш, Клио је радила пренос хероина. Специфично је како су склапали послове. Потребна за новцем, особе која је и сама увелико користила опијате, није изискивала опрезност. Покушала је да склопи посао и са озлоглашеним момцима из Бирмингема.⁹⁹ Они су међутим запали у оно што се називало *"Бомбајски синдром"*.¹⁰⁰ Посао је на крају склопила са Мичелом, кога до тада никад није ни видела, а ни чула за њега. Он је обезбеђивао робу, она је преносила. На Западу је тада Банкок већ био озлоглашен по приливу дроге, те су туристи много више проверавани на аеродромима, зато је њена рута, овај пут ишла преко Шри Ланке и Русије до Канаде. Није се пазило само на руту,

⁹⁹ Момци из Бирмингема били су група људи из која је живела ван Анљуне и није спадала у хипике. Њихова главна окупација била је продаја дроге. Живели су у Гои јер их ту полиција није узнемиравала. Спадали су међу оне ретке који су конзумирали алкохол. (клео 157)

¹⁰⁰ Бомбајски синдром је био стање у које су хипици западали у Бомбају услед непрестаних журки, дан и ноћ. Заборављали су на послове које је требало обавити и време су константно проводили на журкама, од хотела до хотела

већ и на изглед. Људи који су се облачили у складу са друштвеним нормама увек су били мање претресани.¹⁰¹

Једне сезоне рута је ишла преко Португалије. Када је стигла у Лисабон, полила је свој пасош црвеним лаком и отишла у амбасаду да затражи нов. Нов пасош био је без претходних печата, чист, и много мање сумњив када се прелазила граница. Стигла је до Америке са својом робом. Посетила је и међу хипицима чувени Сан Франциско. Већина хипика је у том периоду (крај седамдесетих) живела ван града у *Marin County*.¹⁰² Хејт- Ешбери је тада, већ одавно био прича из прошлости.

Једно време је водила посао из своје куће на плажи. Називала је *Anjuna Drugoona Saloona*. У року од недељу дана продавала је гомиле кокаина и хероина. Купци су јој долазили даноноћно. Посао је ишао толико добро да јој је снабдевач слао робу на кућни праг.¹⁰³ Нису сви имали новца да плате. Они који су дуговали новац, давали су ствари у залог. Тако је након неког времена имала гомилу сатова, накита, пасоша, па чак и радио, чизме итд. На крају је и то продавала. Пасоше је држала колико је дуго могла, али је и њих продала, и испоставило се, били су вреднији од злата.¹⁰⁴

Нажалост сналажење за новац је залазило у многе илегалне одсеке. Између осталог Клио се упустила и у посао варања регуларних туриста. Радила је за Индијца који је имао мрежу својих локалаца и странаца. Посао је захтевао превару странаца да предају своје *traveller's checks*¹⁰⁵ добровољно. Овај посао је одвео у притвор у Њу Делхију. Била је затворена у инспекторској канцеларији. Наравно да је инспектор искористио прилику. Једно време провела је у *Тихар* затвору у Њу Делхију.¹⁰⁶

Неки су се упуштали и у креативније воде. Прављење одеће, накита итд могло је обезбедити приходе. Касније би те ствари продавали на чувеним бувљацима. Одећа је била посебно интересантна за креирање. Многи и данас посећују бувљаке у Гои и продају своје креације.¹⁰⁷

¹⁰¹ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 185,190,192, 196-198

¹⁰² Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 252, 258, 266

¹⁰³ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 287, 289-290

¹⁰⁴ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 298-300

¹⁰⁵ Путнички чекови су средство плаћања уместо уобичајених валута

¹⁰⁶ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 5, 304-305

¹⁰⁷ Документарни филм *Hippie Masala - Für immer in Indien* (2006), Ерика и Жилијан из Јужне Африке

И тако се новац за живот обезбеђивао на разне начине. Количина потребног новца директно је била пропорционална потребама свакодневице. Многима је свакодневица била конзумација дроге.

Свакодневица у рају

Један од лепших начина како доћи до новца и лепо провести време били су бувљаци у Баги и Анџуни, где су могли продавати или размењивати, међусобно или, временом и са локалцима. Продавали су све, преко накита, до тарот карата.¹⁰⁸ Еди је покренуо чувени бувљак у Анџуни, о коме се и данас говори, међу хипицима новог доба.

Од енормног значаја за младе Западњаке и њихов живот у Гои било је отварање ресторана *Џоа Банане* на јужној Анџуни. Било је то прво и главно место окупљања. Џо је отворио ресторан крајем 1960-их, након повратка из Кеније. Његова предност била је што је течно говорио енглески и што је брзо увидео да се хипици, иако су напустили Запад, нису одрекли свих његових тековина. Између осталог, овде су могли јести палачинке. Овде су се дружили, долазили по потребне информације, а између осталог, овде им је свима стизала пошта.¹⁰⁹ Џо Банана је уствари спавао иза свог шопа, не би ли увек могао бити близу и услужити неуморне ноћне птице.¹¹⁰

Живот је текао у простом уживању. Време су проводили на плажи, мушкарци су носили *lungis*¹¹¹, жене дуге, лепршаве сукње. Сви су носили накит, много накита. Често су били и сасвим голи. Седели би на песку и уживали у својој хедонистичкој лењости. Пливање, сурфовање, плесање, биле су активни део свакодневице. Ретко ко је поседовао сат, или знао који је дан. Углавном су се управљали по месецу, често организујући журке када је био пун. Децембар је био најживљи месец, журке нису престајале данима. Најбитнији моменат сваке сезоне биле су Божићне журке.¹¹² Журке су до средине седамдесетих биле мањег типа. На њима би се окупило око 200 фрикова. На божићној журци 1971. музику су пуштали Тобиас, Гоа Гил и Earthman. О правцу

¹⁰⁸ Richard Connerney, *The Upside-Down Tree India's Changing Culture*, Algora Publishing, 2009, стр.113

¹⁰⁹ Anthony D'Andrea, *Global Nomads Techno and New Age as Transnational Countercultures in Ibiza and Goa*, 2007 стр. 186-187

¹¹⁰ Earthman, *Eight Finger Eddie: The Hippie History of Goa and Kathmandu*, 2015, страница 152.

¹¹¹ Лунги је традиционална ношња са индијског подконтинента. У принципу, то је тканина обмотана око струка

¹¹² Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 26, 37

који је њиховим журкама почео да се развија тек ће бити речи.¹¹³ Друге године, Фред, цез музичар, нашао је напуштени језуитски манастир у Баги, и запосео га. Направили су велику журку за Божић. Делила се бесплатна храна, банане, папаје. Неколико стотина фрикова посетило је ово дешавање.¹¹⁴ Све у свему, живот је углавном био мед и млеко. Мада, не каже се дабе да савршенство ствара досаду. (Слика 7)

Догађај сезоне 1977/78 било је венчање Марка и Гиги, који су већ дуго били заједно и имали петогодишње дете. То је била велика реткост међу хипицима. Могуће да су и били једини пар који се тамо венчао. Венчање је иначе било тековина друштва које су одбацивали. Ипак, ако многи нису могли живети без милкшејка и палачинки, зашто неки хипици не би могли и да се венчају. Клио је снимала венчање које се одиграло у Мапуси. Иначе је снимала многе догађаје док је живела у Гои. Нажалост иста година донела је смртни случај. Шири, Фараонова девојка, умрла је на порођају. Индијске власти су инсистирале да се њено тело пренесе у њену родну земљу. Хипицима се то није допало. Сахрањивати гоанског фрика далеко од Гое није се могло десити. Прекрили су јој тело жутим цвећем, око ње су горели миришљави штапићи, свирани су инструменти. За време заласка сунца упалили су ватру. Фараон је касније пустио њен пепео низ ветар. Наставио је да брине за њихову бебу и Ширина два сина.¹¹⁵ Сезоне 1979/1980 десио се још један смртни случај. Нашли су младићево тело у бунару. Вода је била загађена неко време и то је веома утицало на живот локалних домаћинстава и хипи заједнице које су тај бунар користиле.¹¹⁶ Дошла је друга половина седамдесетих и почетак декаденције хипи раја.

У својој четвртој сезони у Гои (1978-1979) Клио је купила и пса. Интересантно је да нису сви били одушевљени због тога. Проблем је био што су хипици увек седели по подовима, и ту су им стајале све ствари, пре свега дрога. А малени пас, кога је Клио носила свуда са собом, свему је прилазио и све је њушкао. Дешавало се и да ушмрче мало кокаина. За Клио је било слатко да гледа, како се пас након тога играо.¹¹⁷ За њу је овај пас, ма колико она тврдила да га воли, више био нешто попут играчке. Пуштала га

¹¹³ Earthman, *Eight Finger Eddie: The Hippie History of Goa and Kathmandu*, 2015, страница 184-185

¹¹⁴ Earthman, *Eight Finger Eddie: The Hippie History of Goa and Kathmandu*, 2015, страница стр 185

¹¹⁵ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 234, 237-238

¹¹⁶ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 315

¹¹⁷ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 276

је да се шета међу дрогом и бојила му је реп, бојама са храну, у складу са одећом коју је носила тај дан. Тачно је кад кажу да су хипици деца која никад нису одрасла. Неки су очигледно били размажени као и права деца. Наравно, нису се сви овако односили према животињама, пси су уствари били добродошли међу хипицима (само не међу њиховом дрогом), а било је и оних који су живот у Гои посветили гајењу стоке и живине.

Ретки су били они који су за време монсуна остајали у Гои. Сви би се запутили у неке топлије крајеве. Ствари које би остајале у кућама морале су бити заштићене или би их монсуни уништили.

Клио је описала и једну монсунску сезону коју је провела у Гои. Под утицајем кокаина и хероина нису примећивали време изван куће, коју нису углавном ни напуштали. Залихе хране им и нису биле потребне, јер су опијати заглашивали глад. Под константном кишом, живели су у кући са неколико керозинских лампи, јер тада струја још није била део свакодневице. Повремено су им локалци допуњавали залихе керозина и то би отприлике било то од везе са спољним светом.¹¹⁸ Без могућности за провођењем времена на плажи, са драстично смањеним бројем људи у околини, јасно је зашто су се скоро сви за време монсуна кретали ка неким осунчанијим крајевима.

Давид и Шери, којима је Еди препустио једну од кућа у којој је живео, били су они разумнији хипици. Желели су да воде мирнији живот и одгајају своје дете у Гои. Остајали су у Гои и лети и зими. Гајили су козе, кокошке, а имали су и башту. Код њих је могао живети само онај ко не би правио проблеме. Између осталих и Earthman.¹¹⁹

Стигла је и струја на плажу. Иако је већ неко време постојала код Џоа Банане и даље од обале, у унутрашњости, није је још било толико у кућама на плажи. Клио је добила струју у својој кући. То углавном није донело до значајнијих промена у животу. Светло је било превише слабо да би имало ефекта, јер су многи црпели енергију. Тек после поноћи, у каснијим сатима, светло је било јаче, јер је тада много мање људи користило струју у другим кућама или шоповима. Клио је у својој кући покренула мини биоскоп, поставила је пројектор и пуштала филмове.¹²⁰

¹¹⁸ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 170

¹¹⁹ Earthman, *Eight Finger Eddie: The Hippie History of Goa and Kathmandu*, 2015, страница стр 189

¹²⁰ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 239-240

Међусобни односи

Једна од основних идеја хипи покрета била је мирољубивост. Стога не чуди што је у основи њиховог живота у Гои било константно дружење и уживање, без нервозе, насиља и било каквих проблема. Помагали су једни другима и живели у миру са локалцима. Ствар је била у дељењу свега, времена, хране, смештаја, парнера и опијата. Проблеми су настали онда кад је дрога овладала сценом.

Ен Бекој која је кратко време провела у Гои даје погодан пример за увид у понашање хипика према осталим члановима заједнице. При обиласку пијаци Ен и њени пријатељи су игром случаја упознали један амерички пар, који их је одмах позвао у свој дом. Код куће су спремали храну коју су тек купили и делили је са својим непознатим гостима. Уз помоћ акумulatorа из кола (струја није била уобичајена појава) пуштали су популарну рок музику. Домаћин је стално пунио *chillum*¹²¹ са хашишом и послуживао госте. Тако је текао живот у Гои. Када је Ен запала у невоље, овај исти пар, који је једва познавала, ју је посећивао у затвору и слао јој пакете са скривеним поклонима унутра, од новца, па до малих знакова пажње, да лакше прегура невољу, миришљаве штапиће, перо пауна и порукице охрабрења.¹²² Таква је била основа хипи културе и један од њених основних постулата. Дружељубивост и мирољубив однос. Они који су заиста у свом животу прихватили хипи покрет у правом смислу те идеје, понашали су се на овај начин. Проблем са хипи покретом је био што су се многи називали његовим члановима, а да нису заиста разумели његову филозофију живота.

Када се вратила у Бомбај са шверцеског пута до Торонта Клио је доживела неприлике од других фрикова. Људи су је сусретали са питањима кад је изашла из затвора и како је тамо било. Испоставило се да је младић са којим се договарала о преносу робе, и који сада био у затвору, причао лоше о њој и послао полицију за њом.

¹²¹ Чилум је дугуњаста цев, ваљкастог облика, која се традиционално прави од глине. Служи за пушење хашиша. Оригинално су је користили хиндуистички монаси- садуи, да би 60-их постала популарна међу хипи културом

¹²² Ann Becoy, *Memoirs of Hippie Girl in India*, Becoy Publishing, 2013 странице 39-40, 79

Одлучила је да се склони у Пуну¹²³, последње место где би је полиција тражила. После почетног периода досађивања са гуруима и осталима обученима у наранџасто, јер она није била једна од оних хипика који су тражили спиритуалност, пронашла је место где су се окупљали њој сличнији- *Laxmi Villa*. Увек су негде у вили биле журке, а сваке недеље организоване су и у дворишту. То је била једина локација где се конзумирала дрога у Пуни.¹²⁴

Са друге стране Клио је, на специфичан начин покушала да помогне свом дугогодишњем пријатељу Нилу. Као и код многих других његово здравствено стање било је критично. Слаб унос исхране и прекомеран унос дроге, узимали су свој данак. Клио је дошла на идеју да Нил буде ухапшен и онда би га из затвора морали послати у болницу због стања у ком се налазио. Није спровела план до краја. Нил, њен најбољи пријатељ је недуго подом, умро.¹²⁵

Здравствено стање

Иако се индијски здравствени систем постепено побољшава у последњих неколико деценија, он и даље заостаје за суседним земљама. Лоше стање здравствене заштите може се приписати недостатку финансиских иницијатива за здравство. Упркос сталном порасту броја медицинских установа у земљи, и даље постоји озбиљан недостатак домова здравља и болница у мањим, сиромашнијим и забаченијим областима. Велики проблем је и недостатак особља. Хитна помоћ је и даље у раном стадијуму развоја.

Како је дрога проналазила пут ка све више и више досељеника, тако је и здравствено стање већине њих постајало све лошије и лошије. Поред тога, све су чешће постајале и повреде. Опијати су чинили да тело не функционише на најбољи начин, губљење свести и падање није била реткост међу корисницима опојних средстава. Стићи до болнице такође је био подухват, јер оне на плажама нису постојале. Морало се ићи до Мапуре или неког другог града. У болницама су их

¹²³ Пуна је град познат као "Оксфор Истока" због многобројних образовних установа. 70их година ово је било место где се налазио ашрам гуруа који је на западу познат под именом Ошо

¹²⁴ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 215-218, 222-223

¹²⁵ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 286, 291

доктори ушивали због повреда, али и увидевши њихово, уопштено, лоше стање покушавали су им путем инфузија унети телу потребне витамине. Проблем је био што су услед живота испуњеног дрогом изгубили и везу са логиком. Иако би време проведено у болници требало да им помогне, оно и није било тако успешно, јер су често са собом имали залихе опијата. При повратку у своје домове на плажи настављали би своју праксу с опијатима. Понеко би наставио уносити витамине, али то их је само благо одржавало у животу.¹²⁶ Логично да је било потребно прекинути с опијатима, али логика се и не може повезати с размишљањем оних који конзумирају кокаин или хероин.

Од марихуане до хероина

Дуга је историја употребе психоделичних биљака попут печурака, пејотла и марихуане, за постизање духовних и верских визија. Многи народи и племена конзумирају психоделике вековима. И припадници цез културе и уметници прве половине XX века користили су разна средства са промене свести. Нису дакле, хипици били ти који су открили дрогу. Нису је ни претече хипика, Битници, открили, али су је ставили на велику позорницу, а у њиховој публици су баш и били, млади хипици. Марихуана, хашиш, печурке, пејотл, затим ЛСД, амфетамин, МДМА, постали су њихова стварност и средство за бег од реалности. Најгоре стање је настало повећаном конзумацијом кокаина и хероина. Хејт- Ешбери је изгубио свој дух због тога. Иста судбина задесила је и пешчане плаже Гое.

Конзумација марихуане, хашиша или ЛСД-а није са собом носила негативну слику о хипицима. Напоменимо да су марихуана и хашиш били присутни у Индији и шре доласка хипика. Уствари њихова присутност, и доступност, на овом подконтиненту и јесте један од разлога миграције хипика на Исток. Запад није толерисао њихову конзумацију. Исток је био много слободнији. Ни коришћење ЛСД-а није изазивало непријатности у животу хипика у Гои, како међусобно, тако ни са локалцима. Употреба марихуане, хашиша и ЛСД-а се поклапа са *златним добом* хипи покрета у Гои. То је време од неких, грубо речено десет година, од доласка Едија на

¹²⁶ Cleo Odzer, Goa Freaks: My Hippie Years in India, Foxrock, 1995, страница 146, 172-3

плажу па до средине седамдесетих. Тада су на сцену, на велика врата, ступили кокаин и хероин.

На сваком окупљању и дружењу, били су присутни опијати и психоделици. Скоро увек је међу окупљенима стајало по неко огледало, које је служило за конзумацију, пре свега кокаина. Неко је увек са собом имао блотер¹²⁷ ЛСД-а. Свега је било у изобиљу и све се делило.¹²⁸

Хероин, или како су га 60-их звали *smack* полако је стизао у Гоу. Једини који су још од ранијих дана живота у Гои користили хероин били су такозвани цанкији-термин је означавао особу од неповерења, која је била спремна некога обманути зарад мало користи (пре свега да би добили дрогу).¹²⁹

Сцена се полако мењала. Крајем седамдесетих хероин се више није шмркао. На ред је дошло "фиксирање".¹³⁰ Неки су се фиксирали кокаином, али је већина тако уносила хероин, јер је утицај дуже трајао. Клио је једно време продавала и игле и шприцеве. Енергија међу људима се мењала заједно са целом сценом. Они који су пушили и шмркали били су социјалнији, више су се дружили и окупљали, били су спремнији за авантуре. Они који су опијате уносили интравенозно, били су повученији.¹³¹

Крај пута

Стигле су турбулентне седамдесете. 1971. године отпочео је трећи индијско-пакистански рат, који је за последицу имао стварање нове државе- Бангладеш. Вијетнамски рат завршен је миром у Паризу, 27. јануара 1973. године. Крај рата покренуо је лавину избеглица, што је утицало на нестабилност у региону. У Камбоџи је на власт 1975. године дошао режим Пола Пота, један од бруталнијих режима у историји света. Турска је запала у период гушења политичких слобода. На јеврејски

¹²⁷ Блотер је врста веома упијајућег папира који се између осталог користи ЛСД. Капљице ЛСД-а су распоређене по папиру који се затим жваће и тако се супстанца уноси у организам

¹²⁸ Cleo Odzer, Goa Freaks: My Hippie Years in India, Foxrock, 1995, страница 34-35

¹²⁹ Cleo Odzer, Goa Freaks: My Hippie Years in India, Foxrock, 1995, страница 75

¹³⁰ Уношење супстанце интравенозним путем

¹³¹ Cleo Odzer, Goa Freaks: My Hippie Years in India, Foxrock, 1995, страница 293-294

празник *Јом Кипур* (по коме је рат и добио име) Сирија и Египат су 1973. године напали Израел. Директно повезана са овим била је и Нафтна криза исте те године.¹³² Свет је срљао у хаос. Дешавања у свету утицала су и на хипике у Гои, а и оне који су тамо хтели да оду.

Један од разлога суноврата утопистичке заједнице у Гои била је, као што смо већ напоменули, конзумација дрога. Други битан чинилац затварања *хипи пута* била је друштвено-политичка слика света. Сви ови догађаји довели су до затварања граница и путева. Више није било тако лако путовати на Исток. Више није било ни сигурно путовати. Некада, када је Еди прелазио границу с Пакистаном, то што је био Американац, омогућило му је олакшан пролаз. Људи са запада више нису били толико поштовани и сигурни на Истоку.

Коначним затварањем пута могу се узети 1978-1979. године. Совјетски Савез извршио је инвазију на Авганистан. У Ирану је дошло до *Исламске револуције*. Либан је захватио грађански рат.¹³³

Проћи ће много година док се ситуација на Истоку није смирила у довољној мери да пут опет буде, донекле проходан. Свет ипак више није био исти, као ни хипици. Дошле су неке нове генерације. Ни Гоа више није била иста. Плаже су претрпане хотелима и скупим смештајима. У песак су забодени многобројни сунцобрани. Стигли су богатији туристи, како са Запада, тако и из саме Индије. Они не воле нудисте који плешу дан и ноћ на плажи.

За хипицима су остале многобројне промене у друштву уопште. Хипици су, где год су ишли, мењали свет.

¹³² Дубравка Стојановић, *Рађање глобалног света 1880-2015*, Удружење за друштвену историју, Београд, 2015, стр 352, 331-332, 340, 342

¹³³ <https://www.richardgregory.org.uk/history/hippie-trail.htm> датум последњег приступа сајту 20. 9.2019.

Нови музички правац

Током седамдесетих, музички репертоар првих дицејева у Гои креиран је од рок музике тог времена: *Led Zeppelin, the Who* - обе групе су посетиле Гоу, затим *Grateful Dead, the Doors, Neil Young, the Eagles, Pink Floyd* итд. До средине седамдесетих могле су се већ чути и понеке песме *Kraftwerk*-а¹³⁴ на журкама.¹³⁵ Велика промена на музичкој сцени настала је, уствари, доласком струје. До тада су чешће биле журке и окупљања са живом музиком и пуштањем музике уз помоћ агрегата. Струја је омогућила стабилнију употребу електричне опреме за пуштање музике. Струја је омогућила настанак *goa тренс* музичког правца.

Како је то објаснио један од пионира правца Гоа Гил¹³⁶, дугогодишњи становник Гое, овај музички правац је уско повезан са спиритуалношћу. Плес је вид активне медитације. Гоа журка није само диско под кокосовим дрвећем, то је духовна иницијација.¹³⁷

Развој туризма

Западна Индија се може похвалити Мумбајем као центром растуће филмске индустрије и Гоом, коју су хипици ставили на мапу света. Гоа је од неразвијене државице постала једна од интересантнијих туристичких дестинација, са својим оунчаним песковитим плажама. Колико је туризам развијен и колико су утицаја имали млади западњаци на то говори и чињеница да се Гоа налази на осмом од десет најбољих места за провод, на листи "*Националне Географије*".¹³⁸

¹³⁴ Крафтверк је немачки бенд из Дизелдорфа настао 1970. Сматра се пиониром електронске музике

¹³⁵ <https://www.facebook.com/notes/pan-papason/a-must-read-the-original-scene-go-or-how-the-hippies-discovered-edm/10151482312877509> датум последњег приступа сајту 20. 9.2019.

¹³⁶ Гоа Гил је одрастао 60-их у Сан Франциску. 1969. године купује карту за Амстердам и одатле одлази за Индију. Цео живот се бави музиком и јогом. Један је од отаца новог музичког правца. И данас живи у Гои, путујући по свету и пуштајући музику

¹³⁷ Документарни филм *Last Hippie Standing* (2002), говори Гоа Гил

¹³⁸ <https://www.nationalgeographic.com/travel/top-10/nightlife-cities/> датум последњег приступа сајту 20. 9.2019.

До скора, мало је Индијаца долазило туристички у Гоу. С развојем средње класе повећао се и број туриста из државе. Данас они превазилазе број страних туриста, али се акценат и даље ставља на странце, који троше много више новца када дођу у Гоу.¹³⁹

Хипици су остатку света открили Гоу, а са друге стране затворили су је за себе. Како се туризам развија, расту цене смештаја, хране, пића. У култури хипи покрета новац се избегава, као тековина друштва које одбацују. Стога је онима који су је и открили, Гоа постала неприступачна.

Гоа данас

Данас се у Гои и даље одржавају журке. У почетку, у златно доба хипика, журке су биле мале, до 200-300 људи (Слика 8). Почетком деведесетих тај број се пењао и до 1500. Млади западњачки клабери (*рејвери*), неуспешно имитирају ране хипике. Без поштовања према индиској спиритуалности, некултурни према локалцима, загађују околину. Више се не ради о неколико голих појединаца који играју на плажи. Гоа је постала рај дроге у свету. Полицијске рације на журкама постајале су све учесталије. Еколози су се успротивили због гласне музике и штете коју она наноси околини. Извојевали су победу када је забрањена музика на отвореном, која износи преко 45 децибела. Власти ипак повремено зажмуре на овај закон за време божићно-новогодишњег периода. Два новија места за журке су *Bamboo Forest* (Анцуна) и *Disco Valley* (Вагатор). Да бисте пронашли журку, морате се ослонити на гласине које сте чули током дана или увече пратити куда иду мотори. Музика углавном престаје око поднева, али велике забаве могу трајати неколико дана.¹⁴⁰

Необуздано сексуално понашање западњака и њихова конзумација дрога прелило је чашу иначе мирним Гоанцима. Долази и до случајева насиља над странцима и за најмање ситнице. *Farangii* (странац) је постао само још једна каста у Гои, и не баш веома поштована.¹⁴¹ Локалци више нису привржени омладини са Запада. Не допада им се њихово понашање. Не допада им се ни музика коју слушају. Ипак свесни су да њихов лични просперитет долази од што већег броја странаца, те их и даље, тешком

¹³⁹ Richard Connerney, *The Upside-Down Tree India's Changing Culture*, Algora Publishing, 2009, стр.115

¹⁴⁰ <https://www.facebook.com/notes/pan-papason/a-must-read-the-original-scene-go-or-how-the-hippies-discovered-edm/10151482312877509/> датум последњег приступа сајту 20. 9.2019.

¹⁴¹ Richard Connerney, *The Upside-Down Tree India's Changing Culture*, Algora Publishing, 2009, стр.114

муком, толеришу.¹⁴² И влада савезне државе Гое је поставила наспрам хипика. Окренули су се против нудизма, што је била битна ставка у животу хипика. Као велики проблем виде то што су хипици сиромашан тип туриста и досељеника, а ниједна влада не жели такве придошлице, а погодно не влада Индије, која и сама по себи има довољно сиромашних. Влада поспешује долазак туриста који остављају више новца у државној каси.¹⁴³

"Овде смо дошли тако давно, на крај земљаног пута и до напуштених плажа. Било је то као крај света. Сада је цео свет на нашем прагу."

Гоа Гил

Where have all the flowers gone?

Упркос свим дешавањима која су од шездесетих па до данас променила Гоу, и даље постоји неколико прибежишта за старе хипике на северној обали Гое. Sunrise Café, у Чапори,¹⁴⁴ је једно од тих места. Многи од људи који долазе тамо нису жељни експонирања. Они углавном беже од нечега, од зависности, разбијене породице или криминалне прошлости. Чапора је, такође, место за изгнанике. Вечита тема међу њима је њихово *"време виза"*. Индијска влада је већини путника давала само шестомесечне туристичке визе. То је значило да се сваких 180 дана морала прелазити границу до оближње земље, поднети захтев за нову визу и поново ући у земљу. Међутим, међу овим старим хипицима, *"време виза"* носи и мало тмурнију причу. Враћамо се на оне њихове послове са шверцовањем дроге. Сви они знају некога ко им је био близак, а чији прелазак границе није био успешна акција. Сви они знају некога ко је провео време у затвору на Тајланду или у Сингапуру.¹⁴⁵ Последње уточиште фрикова у Гои је и Арамбол, још северније од Чапоре. Ова плажа је остала превише примитивна и неудобна за масовни туризам, што оставља простора преосталим

¹⁴² Документарни филм Last Hippie Standing (2002),

¹⁴³ Документарни филм Last Hippie Standing (2002), Франциско, шеф министарства Гое

¹⁴⁴ Чапора је приморско село у Северној Гои. У близини се налази тврђава Чапора, старо португалско утврђење

¹⁴⁵ Richard Connerney, *The Upside-Down Tree India's Changing Culture*, Algora Publishing, 2009, стр.116

хипицима да уживају у њој, онако како то само они умеју.¹⁴⁶ Неки хипи ветерани су из Гое мигрирали 105 км јужније, ка Гокарни, у држави Карнатаки. Пут траје само 2 сата износи око пола долара. Место где се окупљају је *Spanish* кафе.¹⁴⁷

Они који и даље живе у Гои избегавају јавност. Седе испред својих кућа и уживају као и пре. За њихов укус Гоа је постала превише вестернизована. Постала је оно од чега су побегли. Плаже су постале препуне кока-кола сунцобрана.

Многи су напустили Гоу и кренули у неке друге животе, Моника из Норвешке живи у Норвешкој и повремено посећује Гоу, има ћерку и престала је са конзумацијом опијата. "Ментал" је више пута завршавао у затвору. Серж и даље путује по свету. Барбара живи у Њу Јорку и има бутик. Марко и даље тражи копију видеа са његове свадбе са Гиги. Стивов син Анџуна израстао је у конзервативног младића који одбија да га зову тим именом.¹⁴⁸

Неки су се вратили у друштво које су давно напустили, а да притом нису изгубили своје идеје и своју хипи срж. Тобијас Мос се вратио у Лондон и тамо покренуо своју фирму. *Karma cars* је возна флота винтиц индијских аутомобила. Пошто је његова водиља у животу, таоистичко уверење да је "*путовање важније од доласка*", сваки аутомобил је уникатно и с љубављу украшен. Кола су украшена цвећем, а унутрашњост аутомобила испуњена је тканинама са шљокицама и перлицама.¹⁴⁹

Постојали су и они који су још у раном периоду нестали чак и из Гое. Окренули би се потпуно спиритуалном свету, постали Сардуи и ко зна где нестали. Многи тако никада више нису виђени. Вероватно и даље практикују своја учења у неким пећинама или испод неког дрвета.¹⁵⁰

¹⁴⁶ Earthman, *Eight Finger Eddie: The Hippie History of Goa and Kathmandu*, 2015, страница 56

¹⁴⁷ Earthman, *Eight Finger Eddie: The Hippie History of Goa and Kathmandu*, 2015, страница 105,110

¹⁴⁸ Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995, страница 337

¹⁴⁹ <http://karmakabs.com/> датум последњег приступа сајту 20. 9.2019.

¹⁵⁰ Документарни филм *Last Hippie Standing* (2002), Свами Вилиамс

ЗАКЉУЧАК

Хипи покрет тежио је стварању утопистичке заједнице, ван норми које је поставило конзервативно, конзументистичко друштво. Нису били битни сталежи, ни године, ни сексуална опредељења. Била је битна заједница у којој би владала једнакост. Први покушај је био Хејт-Ешбери. Покрет је тамо, фактички, уништио самог себе. Други покушај била је Гоа. Резултат је поново остао без већег успеха. Зашто рај на земљи није опстао?

Постојали су сви предуслови за успех. Пре свега, локација је била готово нестварна. Мирис јасмина и мора, палме које се надвијају над пешчаним плажама и шареним кућама. Ова предивна земља, доста неистражена од стране светских путника са Запада, цветала је у својој изолованости од остатка света, а са друге стране остављала је довољно слободе и простора оним најупорнијим да је открију и населе. Може се рећи и да је и тренутак био идеалан. Живот је био довољно јефтин да се могло живети лепо, као махараџа. Локално становништво било је и више него пријатељски настројено, увек вољно да помогне на сваки могући начин. Наравно, не заборавимо да су и они имали корист од доласка отпадника са Запада. Са доласком све већег броја странаца, директно пропорционално је растао и њихов приход и животни стандард.

Како је онда дошло до уништења Утопије? Десиле су се неке веома сличне ствари као оне које су сломили Хејт-Ешбери. Пренасељеност овде није била проблем. Хејт-Ешбери био само један градски квартал, Гоа је цела држава и то поприлично ненасељена. Проблем су биле, као што је већ више пута у раду речено, дроге. Већ смо видели кроз анализу да је, ова повећа комуна сасвим солидно функционисала првих неколико година свог постојања. Суноврат је почео када су кокаин и хероин преузели вођство над Утопијом. Дроге су и овде изазвале све оно што их и иначе прати. Лошу енергију, болести, смрт и насиље. Постепено се урушавала мирољубива слика голих тела које играју на плажи уз залазак Сунца. Конзумирање и продаја опијата постали су главна занимација многих.

Други разлог пропасти била је популаризација Гое. Када су хипици открили Гоу, вероватно нису могли предвидети развој догађаја који ће довести до тога да њихова ушушкана Утопија постане масовна, туристичка атракција. У почетку пријатељски настројени локалци су, услед горе поменутих недаћа које су задесиле покрет, окренули свој поглед ка богатијим туристима, који немају намеру да остану у Гои и живе сиромашно. Постао је битан профит. Гоа је изгубила ону чар коју је у почетку имала за хипике. Кад се прилази плажама од хотела се више не може видети море, а на плажама, сунцобрани су заменили палме. Гоа постепено постаје само једна од многобројних туристичких атракција. Хипици су сами популаризовали и тиме уништили своју оазу.

Битан елемент била је и друштвено-политичка ситуација у свету, пре свега у земљама на којима је лежао *пут хипика*. Позних седамдесетих избијају конфликти свуда у свету, па и у широј околини Утопије. Иранска револуција, рат у Израелу, Совјетска инвазија на Авганистан. Све то је утицало на затварање одређених деоница пута којим су се кретали млади путници у њиховим исцепаним јакнама и звонастим панталонама.

Када се све ово стави на један тас, јасно је да ће он однети превагу над једном безазленом, невином идејом. Ипак, сматрам да сви ови елементи нису уништили Утопију и идеју. Да, јесу утицали на суноврат заједнице у Гои као такве, али идеја Утопије, уствари је била нешто сасвим друго.

Одлазак хипика у Гоу, био је просто, за већину, само бег. Неки су заиста отишли на Исток у потрази за спиритуалношћу, многи су је и нашли. Многи су свој живот окренули вери, хиндуистичкој, исламској или било којој другој. То су они који су успели у свом подухвату. Већина је са друге стране, просто лоше схватила идеје хипицизма, није их довољно добро разумела ни доживела. Утопија није место, Утопија је стање свести. Њихова грешка је била што су је тражили негде далеко у егзотичним земљама. Утопија се не налази, Утопија се ствара. Да би она постојала, потребно је из корена порменити друштво, а не бежати од њега. То је била права филозофија хипи покрета коју многи нису увидели. Битна ставка у креирању раја на земљи је и

постојање мира у самој себи. Самим тим, где год био, бићеш близу савршенства које се овде тражило.

Наравно, неки су и у Гои успели да живе своју бајку. Еди се може окарактерисати представником те мањине. Он је носио мир у себи. Зато га је и живео. С друге стране Клио је представник оне већине која није знала шта жели, ни како, и свој је живот довела на ивицу понора.

Постојала је могућност створити Утопију у Гои, али је главни проблем био што су људи утопизам изједначавали са нерадом. Западњачко друштво нас је довело до тога да мрзимо своје послове, понедељак је постао најомраженији дан у недељи. Сматрам ипак да је рад есенцијалан део живота сваког човека. Хипици су у Гои време проводили не радећи ништа. Осим оних ретких. Не говорим да је требало да отварају банке на плажи или нешто томе слично, али једнолична свакодневица коју су живели убијала је сву лепоту њиховог живота. Можда је требало само да унесу мало креативности у своје животе. Уметност и домаће радиности могле су се лепо уклопити у целу слику живота у Гои, а опет би онима који би се тиме бавили, давале неку сврху у животу. То је оно што је можда и било најкруцијалније. Немајући никакву конкретну сврху, осим голог постојања, а да притом то нису сматрали довољним, довела је до њиховог окретања опијатима и постепеног урушавања оазе коју су покушали да креирају.

Тако су хипици, не познајући сами себи, а ни покрет у који су се убрајали, пропустили још једну шансу да креирају бољи свет коме су тежили. За њима су остале наравно и многе тековине, у то нема сумње. Уопштено хипи покрет је помогао стварању многих покрета за људска права и еманципацију одређених социјолошких група. Екологија такође много дугује хипи покрету. Оставили су и трага у музици и другим уметностима. Учествовали су у креирању целокупног друштва двадесетог века, а њихов утицај се осећа још и данас, неколико деценија касније. Ипак, два пута су пропустили шансу да на већој размери промене свет на боље. Да ли ће опет некад покушати, надам се извлачећи поуку из претходних покушаја, не зна се. То остаје на њима.

Јер хипи покрет, иако више нема ту масовност коју је некада имао, и даље опстаје. То је идеја која се не може угасити. И даље су живи многи хипи ветерани. Поред њих стасале су и неке нове генерације. Данас се хипи идеја више практикује кроз лични пример него кроз масовну миграцију у неку област света. Можда ће овај приступ имати више ефекта. Када свако, својим личним примером, утиче бар на још једну особу око себе, може се уствари покренути лавина промена у целокупном друштву. Остаје нам да видимо да ли ће некеда, у некој ближој или даљој будућности, хипи покрет поново уздрмати свет и колико ће тај њихов земљотрес донети промена.

БИБЛИОГРАФИЈА

Ann Becoy, *Memoirs of Hippie Girl in India*, Becoy Publishing, 2013

Anthony D'Andrea, *Global Nomads Techno and New Age as Transnational Countercultures in Ibiza and Goa*, 2007

Arun Saldanha, *Psychedelic White Goa Trance and the Viscosity of Race*, Univ Of Minnesota Press 2007

Cleo Odzer, *Goa Freaks: My Hippie Years in India*, Foxrock, 1995

Дубравка Стојановић, *Рађање глобалног света 1880-2015*, Udruženje za društvenu istoriju, Београд, 2015

Eight Finger Eddie, *My Rise to Relative Obscurity*

Ernest Hamburger, M.D., *The International Journal of the Addictions*, Queensland University of Tech, 1969

Earthman, *Eight Finger Eddie: The Hippie History of Goa and Kathmandu*, 2015, страница

Mark Liechty, *Far Out Countercultural Seekers and the Tourist Encounter in Nepal*, University of Chicago Press, 2017

Mathew Wilson, *The Land of War Elephants Travels Beyond the Pale in Afghanistan, Pakistan and India*, Nomad Press 2003

Richard Brownell, *American Counterculture of the 1960s (World History)*, Lucent Books 2011

Richard Connerney, *The Upside-Down Tree India's Changing Culture*, Algora Publishing, 2009,

Rory MacLean, *Magic Bus: On the Hippie Trail from Istanbul to India*, Penguin, 2007

Sharon Monteith - *American Culture in the 1960s (Twentieth-Century American Culture)*, -Edinburgh University Press 2008

Theodore Roszak, *The Making of a Counter Culture: Reflections on the Technocratic Society and Its Youthful Opposition*, University of California Press, 1995,

Документарни филмови

Goa hippy tribe

Last Hippie Standing (2002),

Hippie Masala - Für immer in Indien (2006),

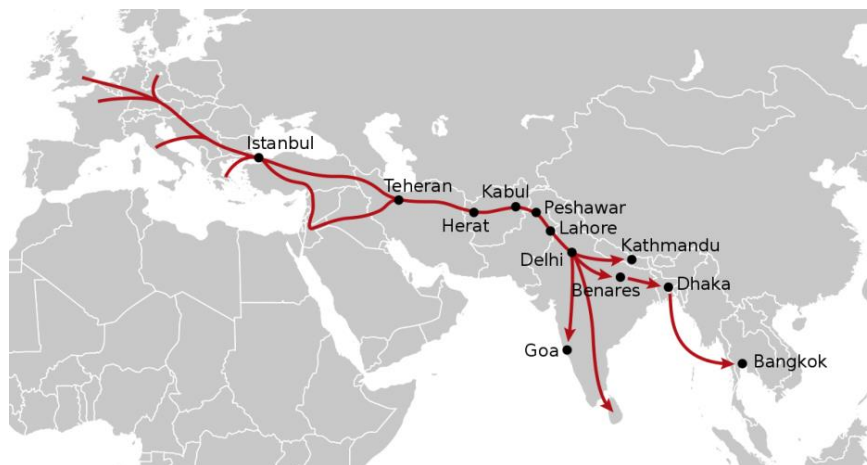
ДОДАТАК

Слика 1

Слика 2

Слика 3

Слика 4

Слика 5

Слика 6

Слика 7

Слика 8